

Course title: **Curriculum and Evaluation**
 Course No.: Ed. 431
 Nature of the course: Theory
 Level: B. Ed
 Year: Third

Full marks: 100
 Pass marks : 35
 Periods per week: 6
 Time per period: 55 minutes
 Total periods: 150

1. Course Description

This is a core course designed for the B. Ed. students. This course is divided into two parts. The first part deals with the basic concept of curriculum, sources of curriculum, local curriculum, curriculum development process, and its implementation in Nepal. The second part deals with the concept of test, measurement, assessment and evaluation, administration and scoring of the test, and use of statistics for interpretation of the test results. This course also aims to enable the students in designing curriculum, preparing specification chart, and developing test items with technical qualities.

2. General Objectives

The general objectives of this course are as follows:

- To help students develop a broader understanding of the concept and sources of curriculum.
- To make the students familiar with the curriculum development process and curriculum designs.
- To enable the students in analyzing the curriculum implementation process.
- To acquaint the students with the curriculum development practices in Nepal
- To provide the students with a deeper understanding of the concept of measurement, assessment, and evaluation.
- To develop the skills among the students in constructing test items with technical qualities.
- To enable the students in administering and scoring the different types of test items.
- To make the students able in analyzing the test results.
- To familiarize the students with the existing evaluation practices in the schools of Nepal.

3. Specific Objectives and Contents

Specific Objectives	Contents
<ul style="list-style-type: none"> • Define and explain the meaning of curriculum. • Explain the importance of curriculum. • Describe the changing concepts of curriculum. • Describe the relationship between syllabus, curriculum and textbook. 	Unit I : Concept of Curriculum (15) 1.1 Meaning and definition of curriculum 1.2 Importance of curriculum 1.3 Different concepts of curriculum 1.3.1 Curriculum as subject matter 1.3.2 Curriculum as objective 1.3.3 Curriculum as experiences 1.3.4 Curriculum as instructional plan 1.4 Concept of hidden curriculum 1.5 Relationship between syllabus, curriculum, and textbook

<ul style="list-style-type: none"> Describe various sources of influence on curriculum. 	<p>Unit II: Sources of Influences on Curriculum (12)</p> <p>2.1 Philosophy: Major philosophies (Idealism, realism, pragmatism, and existentialism) and their influence in curriculum</p> <p>2.2 Major learning theories: Implications of Behaviourists', cognitivists' and constructivists' theories to curriculum</p> <p>2.3 Society: Influences of society and culture on curriculum</p>
<ul style="list-style-type: none"> Identify the elements of curriculum. List the process of curriculum development. Identify the needs of curriculum. Differentiate among aims, goals and objectives. Explain the principles for determining objectives. Prepare different levels of objectives according to taxonomy of educational objectives. Explain the criteria for selection and organization of contents. Explain the criteria for selection and organization of learning experiences. Describe the functions and criteria for curriculum evaluation. Explain the various forms of curriculum design. 	<p>Unit III: Curriculum Development (20)</p> <p>3.1 Elements of curriculum</p> <p>3.1.1 Objectives</p> <p>3.1.2 Contents</p> <p>3.1.3 Learning experiences</p> <p>3.1.4 Evaluation</p> <p>3.2 Curriculum development process</p> <p>3.2.1 Needs identification</p> <p>3.2.2 Determination of aims, goals and objectives</p> <ul style="list-style-type: none"> Principles for determining objectives Types of educational objectives: behavior and non-behavioral Taxonomy of educational objectives <p>3.2.3 Selection and organization of content</p> <ul style="list-style-type: none"> Criteria for selection of content Criteria for organizing contents <p>3.2.4 Selection and organization of learning experiences</p> <ul style="list-style-type: none"> Criteria for selecting learning experiences Relationship between contents and learning experiences <p>3.2.5 Evaluation</p> <p>3.3 Forms of curriculum designs</p> <p>3.3.1 Subject centered</p> <p>3.3.2 Learner centered</p> <p>3.3.3 Problem centered</p> <p>3.3.4 Core curriculum</p>
<ul style="list-style-type: none"> Describe the national goals of education in Nepal. Identify the competencies of grade 9 and 10. Describe the structure of school level curriculum. Identify and describe the components in secondary school curriculum (9-10). Explain the contemporary 	<p>Unit IV: Existing Secondary School Curriculum of Nepal (15)</p> <p>4.1 National goals of education</p> <p>4.2 Competencies of grade 9-10</p> <p>4.3 Structure of school level curriculum, subjects and weightage (9-10)</p> <p>4.4 Components in secondary school curriculum (9-10)</p> <p>4.5 National curriculum framework</p> <p>4.5.1 Introduction and rationale</p>

<ul style="list-style-type: none"> curricular issues. Describe theoretical basis for curriculum development. Analyze the functions and role of CDC in curriculum development. Describe the process of secondary level curriculum development. 	<p>4.5.2 Contemporary curricular issues</p> <p>4.5.3 Theoretical basis for curriculum development</p> <p>4.6 Role and functions of Curriculum Development Centre (CDC-MoE)</p> <p>4.7 Process of secondary level school curriculum development of Nepal.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Explain the concept and need of local curriculum. Explain the process of constructing local curriculum. Explain the policies and practices of local curriculum in Nepal. Describe the problems and challenges in implementing local curriculum. 	<p>Unit V: Local Curriculum (8)</p> <p>5.1 Concept and need of local curriculum</p> <p>5.2 Process of constructing local curriculum</p> <p>5.3 Policy and practices of local curriculum in Nepal</p> <p>5.4 Problems and challenges in implementing local curriculum</p>
<ul style="list-style-type: none"> Explain the terms 'test', 'measurement', 'assessment' and 'evaluation'. Differentiate among test, measurement, assessment and evaluation. Explain the purposes of assessment. Differentiate between norm and criterion assessment. Describe the various modes of assessment. Identify and describe the sources of assessment. 	<p>Unit VI: Measurement and Assessment (12)</p> <p>6.1 Concept of test, measurement, assessment and evaluation</p> <p>6.2 Purposes of assessment</p> <p>6.3 Norm and criterion referenced assessment</p> <p>6.4 Assessment modes</p> <p>6.4.1 Formal and informal assessment</p> <p>6.4.2 Formative and summative</p> <p>6.4.3 Final and continuous</p> <p>6.5 Sources of assessment</p> <p>6.5.1 Students</p> <p>6.5.2 Students' peers</p> <p>6.5.3 Tutors and others within the learning environment</p> <p>6.5.4 Those who operate outside the immediate learning environment</p>
<ul style="list-style-type: none"> Classify the test on the basis of administration, scoring, and standardization. Explain the essential qualities of a good test. Explain the meaning of 'reliability'. Calculate reliability from correlation method. Explain the factors affecting reliability. Explain the meaning of validity. Describe various types of 	<p>Unit VII: Characteristics of a Good Test (15)</p> <p>7.1 Essential qualities of a good test</p> <p>7.1.1 Reliability</p> <p>7.1.2 Validity</p> <p>7.1.3 Objectivity</p> <p>7.1.4 Usability</p> <p>7.1.5 Norms</p> <p>7.2 Reliability</p> <p>7.2.1 Meaning and nature of reliability</p> <p>7.2.2 Methods of estimating reliability</p> <ul style="list-style-type: none"> Test-retest Parallel form Split halves Kuder Richardson method

<p>validity.</p> <ul style="list-style-type: none"> Explain the factors affecting validity. 	<p>7.3.3 Factors affecting reliability</p> <p>7.3 Validity</p> <p>7.3.1 Meaning and nature of validity</p> <p>7.3.2 Types of validity</p> <ul style="list-style-type: none"> Content Criterion Construct <p>7.3.3 Factors affecting validity</p> <p>7.4 Relationship between reliability and validity</p>
<ul style="list-style-type: none"> Explain the term 'teacher made test'. Differentiate between teacher made test and standardized test. Describe the concept and uses of achievement test Classify and discuss the various types of test items. Explain various types of objective test items. Suggest measures for writing objectives test items. Prepare various types of test items. Explain the merits and limitations of subjective test. Suggest measures for writing essay test items. Prepare various types of test items. List the process of teacher made test construction. Develop the plan for classroom testing. Write instruction objectives for testing. Explain the meaning and functions of specification chart. Prepare a specification chart. Identify necessary process for preparing of test items. 	<p>Unit VIII: Construction of Teacher Made Test (20)</p> <p>8.1 Concept of teacher made test</p> <p>8.2 Differences between teacher made test and standardized test</p> <p>8.3 Concept and uses of achievement test</p> <p>8.4 Types of test items</p> <p>8.4.1 Objective test</p> <ul style="list-style-type: none"> Types of objectives test items Meaning of true false, matching, multiple choice and supply items Uses, merits, and limitations Suggestion for writing objective test items Comparison of objective test items (formats) <p>8.4.2 Subjective test</p> <ul style="list-style-type: none"> Types of subjective test Meaning of essay and short answer items Merits of essay and short answer item Limitations Suggestions for writing essay test items Suggestions for scoring essay test items <p>8.5 Construction of teacher made test</p> <p>8.5.1 Planning the test</p> <ul style="list-style-type: none"> Determining the objectives Writing instructional objectives Functions of specification chart Preparation of specification chart <p>8.5.2 Preparing the test</p> <ul style="list-style-type: none"> Preparing test items Preparing instruction Preparing the scoring key Process and suggestions for preparing scoring rubrics
<ul style="list-style-type: none"> Explain the process of assembling the test. 	<p>Unit IX: Assembling, Administration, Scoring and Analyzing Test Score (15)</p>

<ul style="list-style-type: none"> Describe the necessary conditions for test administration. Explain the purpose of marks. Explain the meaning and techniques grading system. Apply frequency distribution, mean, mode, median and standard deviation in interpreting test scores. Apply item analysis in determining difficulty level, discrimination index and effectiveness of distracters. Explain the uses of item analysis. 	9.1 Assembling a test 9.2 Administration of test : Necessary conditions for test administration 9.3 Scoring answer sheets 9.4 Purpose of marks and grading system 9.5 Statistical analysis of test scores 9.5.1 Frequency distribution 9.5.2 Central tendency <ul style="list-style-type: none"> Mean Mode Median 9.5.3 Measures of dispersion (Standard deviation) 9.6 Uses and procedures of item analysis 9.7 Analysis and use of test result
<ul style="list-style-type: none"> Explain the concept and purposes of portfolio. Explain various forms of other devices of evaluation. Prepare various forms of other devices of evaluation. 	Unit X: Other Devices of Evaluation (10) 10.1 Portfolios 10.1.1 Concept and purposes 10.1.2 Guidelines for portfolio entries 10.2 Concept, strength, limitations and preparation of other devices of evaluation 10.2.1 Rating scales 10.2.2 Checklist 10.2.3 Anecdotal records 10.2.4 Self-evaluation
<ul style="list-style-type: none"> Explain the characteristics and process of CAS. Assess critically the current evaluation system of school level education. Describe the existing grading system in SEE with its strengths and limitations. 	Unit XI: Current Evaluation System in the School Level of Nepal (8) 11.1 Continuous assessment system (CAS) 11.1.1 Characteristics of continuous assessment 11.2.1 Application of CAS in Basic grades 11.2 Existing evaluation system (Grade 1-10) of school level of Nepal. 11.3 Existing grading system in SEE.

Note: The figures in the parentheses indicate the approximate periods for respective units.

4. Instructional Techniques

The instructional techniques for this course are classified into two groups. First group contains of general instructional techniques applicable to most of the contents. The second group consists of specific instructional techniques applicable to specific contents.

4.1 General Instructional Techniques

- Introductory presentations on each topic of the unit by the teacher.
- Use of lecture, question-answer, discussion, brainstorming and buzz session for the theoretical contents.
- Presentation by students.

- Students' participation in group discussions and group assignments.

4.2 Specific Instructional Techniques

Unit III:

- Assignment of studying secondary school curriculum to the students.
- Brief presentation about the elements of curriculum by the students.
- Assignment and practice on writing behavioral objectives.

Unit IV:

- Group assignment to study the school structure, school curriculum, curriculum structure (9-10), subjects and weightage of subjects in the schools of Nepal and presentation by the groups in the classroom.
- School visits by the students.
- Enquiry by the students with the subject teachers regarding strengths and weaknesses of their concerned subjects.
- Discussion and presentation in the classroom by the students.

Unit V:

- Field visit by the students to explore the objectives and contents that are appropriate for their local context.

Unit VIII:

- Practice on writing instructional objectives.
- Preparation of specification chart.
- Construction of various types of test items by different group of students and presentation in the classroom.

Unit IX:

- Administration of test items developed by the students in the schools.
- Scoring of different types of test items administered in the school.
- Calculation of frequency distribution, mean, median, mode and standard deviation.
- Item analysis of multiple choice items.

Unit X:

- Preparation of rating scale, checklist, cumulative and presentation in the class.

Unit XI:

- Report writing on policy and practices of evaluation system in the schools of Nepal and presentation in the class.

5. Evaluation

Students will be evaluated on the basis of the written test in between or at the end of academic session, classroom participation, presentation of the reports and other practical activities. The scores obtained will be used only for the feedback purposes. But the performance of the students will be evaluated finally through the annual examination to be held by the Office of the Controller of Examination. The types and number of questions to be asked in the annual examination are mentioned below:

Types of questions	Total questions to be asked	Number of questions to be answered and marks allocated	Total marks
Group A: Multiple choice items	20 questions	20 x 1 mark	20
Group B: Short questions	8 with 3 'or' questions	8 x 7 marks	56

Group C: Long questions	2 with 1 'or' question	2 x 12 marks	24
-------------------------	------------------------	--------------	----

6. Recommended Books and References

Recommended Books

- CDC. (2060 B. S.). *Local curriculum construction guidelines*. Bhaktapur: Ministry of Education (MOE), Curriculum Development Centre (CDC). **(For unit V)**
- CDC. (2071 B.S. revised). *National curriculum framework*. Bhaktapur: MOE, CDC. **(For unit IV)**
- Freeman, R. & L. R. (2005). *Planning and implementing assessment (1st Indian Reprint)*. India: Kogan Page Limited **(For units VI - VIII and X)**
- Linn, R. L. & Gronlund, N. E. (2003). *Measurement and assessment in teaching (8th ed)*. India: Pearson Education. **(For units VI - X)**
- Print, M. (1993). *Curriculum development and design*. ed., Malaysia: Allen and Unwin SRM Production Services. **(For units I and III)**
- Swain, S. K., Pradhan, C. & Khato, P. K. (2005). *Educational measurement, statistics and guidance (2nd ed)*. New Delhi: Kalyani Publishers. **(For units VII - IX)**
- Taba, H. (1962). *Curriculum development theory and practice*. USA: Harcourt, Brace & World, Inc. **(For units II and III)**

References

- Ebel, R. L. & Frisbie, D. A. (1991). *Essentials of educational measurement (5th ed.)*. New Delhi: Prentice-Hall of India Pvt. Ltd.
- Kubiszyn, T. & Borich, G. (2004). *Educational testing and measurement: Classroom application and practice (7th ed.)*. India: John Wiley & Sons. Inc.
- Ornstein, A. C. & Hunkins, F. (1993). *Curriculum foundations, principles and theory (2nd ed.)*. USA: Allyn and Bacon.
- Patel, R. N. (2005). *Educational evaluation theory and practice (6th ed.)*. Mumbai: Himalaya Publishing House Pvt. Ltd.
- Singh, A. K. (1997). *Tests, measurement, and research methods in behavioral sciences (2nd ed.)*. India: Bharati Bhawan Publishers and Distributors.
- Wheeler, D. K. (1967). *Curriculum Process*. London : University of London Press.

Course title: Critical Readings in English	Full Marks: 100
Course No.: Eng. Ed. 433	Pass Marks: 35
Nature of Course: Theoretical	Period per Week: 6
Level: B. Ed.	Teaching hours: 150
Year: Third	Time per Period: 55 minutes

1. Course Description

Critical Readings in English is a course designed to read critically and write creatively. Thematically organized, this course integrates content knowledge with the higher order thinking skills such as logical reasoning, critical appreciation and synthesizing through reading and writing. It is divided into eight different contemporary themes, namely Diversity, Technology and Education; Globalization and Environment; Travel, Sports and Health; Gender and Equality; Motivation and Inspiration, and Wit and Humor. Each unit draws on the authentic texts from varied sources such as academic, philosophical, travel, literary books, print and electronic media.

2. General Objectives

The general objectives of the course are as follows:

- To expose students to diversity and technology and help them relate it to language education
- To expand their linguistic horizons through a wider range of texts that include globalization, environment, travel, sports, health, gender and humor.
- To motivate them to read varieties of texts to develop critical thinking skills.
- To encourage them to apply critical thinking skills in their academic settings.

3. Specific Objectives and Contents

Specific Objectives	Contents
<ul style="list-style-type: none"> • Describe the fundamental features of the interdisciplinary course • Explain Multiple Intelligences and their roles in learning • Elucidate the importance of diversity in teaching and learning • Explain the notion of multilingualism and critically examine its role in the globalized society • Argue for inclusiveness in education • Describe the relationship between technology and education 	<p>Unit I: Diversity, Technology and Education (15)</p> <p>1.1. <u>An encounter with the interdisciplinary course</u></p> <p>1.2. <u>Frequently asked questions about multiple intelligences</u></p> <p>1.2.1 Is intelligence a product, a process, content, a style, or all of the above?</p> <p>1.2.2 How does intelligence relate to creativity?</p> <p>1.2.3 Could one construct a test or a set of tests for each of the intelligence?</p> <p>1.3. What is a general capacity call <i>critical thinking</i>? Diversity makes you brighter</p> <p>1.4. Multilingualism: Speaking the language of diversity</p> <p>1.5. Disabled Chinese struggled for a good education and acceptance</p>

	1.6. What is the future of technology in education?
<ul style="list-style-type: none"> Describe the impact of nuclear power plants on the environment Explore the relationship between nature and technology Discuss the pros and cons of globalization 	Unit II: Globalization and Environment (15) 2.1 Globalization good or bad? 2.2 Flattener #1 When the walls came down and the Windows went up 2.3 The Chernobyl exclusion zone is arguably a natural reserve 2.4 Nature and technology: Friends or enemies? 2.5 Krishnamurti's journal (September 25, 1973 & October 1973) 2.6. Green rebellion, the terrestrial greenhouse and the Gaia hypothesis
<ul style="list-style-type: none"> <u>Describe the value of travel and sports in our life</u> <u>Suggest possible ways of conserving forests</u> <u>State different techniques of maintaining physical and mental health</u> <u>Write their own travelogues</u> 	Unit III: Travel, Sports and Health (14) 3.1 Respect for Woods 3.2 Travelling with Bruce Chatwin 3.3 A Journey of exploration 3.4 Face to face with Jackie Chan 3.5 Exercise! 14 Whys and Hows 3.6 Freedom from unhappiness <u>3.7 Can green tea boost your brain power and treat disease?</u>
<ul style="list-style-type: none"> State the changing notions of gender Describe the present status of women in their society Present their views on gender and equality Present the story of a woman who has challenged the traditional notions of gender roles 	<u>Unit IV: Gender and Equality (10)</u> 4.1 The woman who battled the bureaucrats 4.2 Women fighting sex slavery named CNN Hero of the Year 4.3 I want a wife 4.4 A solution to housework
<ul style="list-style-type: none"> Explain the importance of motivation and inspiration for success Write about a person who has inspired them in their life Present their own anecdotes that might inspire others 	Unit V: Motivation and Inspiration (15) <u>5.1 The fringe benefits of failure, and the importance of imagination</u> 5.2 Crossing the Ganga 5.3 She dares to live free 5.4 A Letter to Gabriel, A young writer 5.5 A Romantic dream world 5.6 I will be at the Nobel Prize ceremony...if I can 5.7 Inspirations from Paulo Coelho

<ul style="list-style-type: none"> • Sketch the origin and development of the Nepali language • Argue for or against the role of locally available food in your health. • Elucidate different types of diversity in the English classroom • Appreciate different cultural symbols • Write about their views on creative writing 	<u>Unit VI: Reading our Own Context (15)</u> 6.1 Origin and the development of the Nepali language 6.2 Desperation for translation 6.3 Diversity in language classroom 6.4 Local is best 6.5 Writing is spontaneous and self-reflective 6.6 Forging ahead 6.7 Young thinkers 6.8 An outsider in the court of God
<ul style="list-style-type: none"> • Explain what critical thinking is and ways of improving it. • Read the text and identify different patterns of reasoning. • Identify different ways of clarifying and interpreting the text • Identify inferences and evaluate them. • Identify assumptions and relevant arguments in the text. 	<u>VII. Critical Thinking (56)</u> <u>7.1 Understanding critical thinking</u> <u>7.2 Identifying reasons and conclusions</u> <u>7.3 Understanding reason</u> <u>7.4 Different patterns of reasoning, assumptions, context and a thinking map</u> <u>7.5 Clarifying and interpreting expressions and ideas</u> <u>7.6 The acceptability of reasons</u> <u>7.7 Judging the credibility of sources skillfully</u> <u>7.8 Evaluating inferences</u> <u>7.9 Deductive validity and other grounds</u> <u>7.10 Assumptions and other relevant arguments</u> <u>7.11 Reasoning about causal explanations</u> <u>7.12 Decision making: options, consequences, values and risks</u>
<ul style="list-style-type: none"> • <u>Produce and present their own humorous anecdotes</u> 	<u>Unit VIII: Wit and Humor (10)</u> <u>8.1 Ah, how I forgot it</u> <u>8.2 Arrangements settled</u> <u>8.3 A Story of an hour</u> <u>8.4. Paul Beatty on writing humor and race</u> <u>8.5 Humorous and witty anecdotes</u>

Note: The figures in the parenthesis indicate the approximate teaching hours.

4. Instructional Techniques

The instructional techniques for this course will be as follows:

4.1 General Instructional techniques

- **Lecture and discussion**
- **Demonstration**
- **Explanation and illustration**
- **Group/pair and individual work**
- **Presentation**
- **Read, discuss, write and share (ReDWis)**
- **Dictionary use**

4.2 Specific Instructional techniques

<u>Unit</u>	<u>Activities and Instructional Techniques</u>
<u>Unit One</u>	<u>Writing on the challenges faced by students with special needs followed by sharing and feedback</u>
<u>Unit Two</u>	<u>Individual argumentative writing on globalization followed by whole class discussion</u>
<u>Unit Three</u>	<u>Project work: students write a travelogue</u>
<u>Unit Four</u>	<u>Project work: students conduct a mini-survey on the present status of women in their society and prepare a report</u>
<u>Unit Five</u>	<u>Asking students to write their own anecdotes and share them in their class</u>

5. Evaluation

<u>Types of questions</u>	<u>Total questions</u>	<u>Points</u>	<u>Total Points</u>
<u>Group A: Multiple choice items</u>	<u>Questions</u>	<u>20 ×1 Point</u>	<u>20</u>
<u>Group B: Short answer questions</u>	<u>Questions</u>	<u>8×7 Points</u>	<u>56</u>
<u>Group C: Long answer questions</u>	<u>Questions</u>	<u>2×12</u>	<u>24</u>
			<u>100</u>

6. Recommended Books and References

Recommended Books

Critical readings in English (2017). Kathmandu: Sunlight Publication. (Only for the classroom purpose).

Fisher, A. (2011). Critical thinking: An introduction. Cambridge: CUP.

References

Pirozzi, R. C., Starks-Martin, G., & Dziewisz, J. (2014). Critical reading, critical thinking: Focusing on contemporary issues (3rd ed.). Harlow: Pearson Education.

Wright, L. (2012). Critical thinking: An introduction to analytical reading and reasoning (2nd ed.): Oxford: Oxford University Press.

Course Title: English Language Teaching Methods and Practices	
Course No: Eng.Ed. 432	Full marks: 100
Nature of the Course: Theory	Pass marks: 35
Level: B. Ed.	Periods per week: 6
Year: Third	Time per period: 55 minutes
Total periods: 150	

1. Course Description

This course has been designed for the students of B. Ed. third year majoring English as a specialized subject. It provides students with knowledge of planning and managing classes in terms of content, time and resources. In addition, it offers students various insights into understanding the nature of language teaching, teaching methods and teaching materials, along with the modern technology for facilitating successful learning. While focusing on various aspects of language such as vocabulary, grammar, functions, etc. and different basic skills including listening, speaking, reading and writing, the course further aims at helping students develop practical aspects and skills of English language teaching. As language teaching also involves language assessment, the students will also learn about basic principles and procedures of language assessment in this course. Furthermore, this course also engages students in understanding the concepts and processes of teacher development in English language teaching.

2. General Objectives

This course has following objectives:

- To acquaint the students with various aspects of language learners, teachers and teaching learning activities.
- To familiarise the students with the fundamental concepts and principles of classroom management and teaching plans.
- To provide students with insights into understanding the approaches and methods of English language teaching.
- To prepare the students for teaching various aspects of the English language.
- To equip the students with the strategies for teaching language skills.
- To prepare the students in the use of various instructional materials and modern technology in the classroom.
- To enable the students to design the tools for language assessment.
- To familiarize the students with the concepts and approaches to English language teacher development.

3. Specific Objectives and Contents

<u>Specific Objectives</u>	<u>Contents</u>
<ul style="list-style-type: none"> • <u>State various aspects related to language learners and language learning</u> • <u>State the roles and qualities of an English teacher</u> 	<p><u>Unit I: Learners, Teachers and Teaching Learning Activities (10)</u></p> <p><u>1.1 Learners</u></p> <p><u>1.1.1 Reasons for learning</u></p> <p><u>1.1.2 Different contexts for learning</u></p> <p><u>1.1.3 Learner differences</u></p> <p><u>1.1.4 The importance of student motivation</u></p> <p><u>1.1.5 Responsibility for learning</u></p> <p><u>1.2 Teachers</u></p>

<ul style="list-style-type: none"> • <u>Design teaching learning activities for language class</u> 	<ul style="list-style-type: none"> 1.2.1 <u>Describing good teachers</u> 1.2.2 <u>Rapport building</u> 1.2.3 <u>Teacher tasks</u> 1.2.4 <u>Teacher skills</u> 1.2.5 <u>Teacher knowledge</u>
<ul style="list-style-type: none"> • <u>State the importance of lesson planning</u> • <u>Design lesson plans for teaching various skills and aspects</u> • <u>Present micro peer lesson in the class</u> • <u>Manage the classroom in terms of time, content and resources</u> 	<p>1.3 Activities for language class</p> <p>Unit II: Teaching Plans and Classroom Management (15)</p> <p>2.1 Teaching Plans</p> <ul style="list-style-type: none"> 2.1.1 <u>Reasons for planning</u> 2.1.2 <u>A proposal for actions</u> 2.1.3 <u>Lesson shapes</u> 2.1.4 <u>Planning questions</u> 2.1.5 <u>Plan formats</u> 2.1.6 <u>Planning</u> <p>2.2 Managing the classroom</p> <ul style="list-style-type: none"> 2.2.1 <u>Classroom management</u> 2.2.2 <u>The teacher in the classroom</u> 2.2.3 <u>Talking to students</u> 2.2.4 <u>Giving instructions</u> 2.2.5 <u>Student talk and teacher talk</u> 2.2.6 <u>Using the L1</u> 2.2.7 <u>Creating lesson stages</u> 2.2.8 <u>Students grouping and seating arrangement</u>
<ul style="list-style-type: none"> • <u>Describe and use the language teaching methods</u> • <u>Differentiate between approaches, methods and techniques</u> 	<p>Unit III: Language Teaching Approaches and Methods (25)</p> <p>3.1 Historical Approaches</p> <ul style="list-style-type: none"> 3.1.1 <u>The grammar-translation method</u> 3.1.2 <u>The direct method</u> 3.1.3 <u>The audio-lingual method</u> <p>3.2 Communicative Approaches</p> <ul style="list-style-type: none"> 3.2.1 <u>Community language learning</u> 3.2.2 <u>Communicative language learning</u> 3.2.3 <u>Co-operative language learning</u> 3.2.4 <u>Experiential language teaching</u> 3.2.5 <u>Notional functional approach</u> 3.2.6 <u>Total physical response</u> <p>3.3 Language Arts Approaches</p> <ul style="list-style-type: none"> 3.3.1 <u>Language experience approach</u> 3.3.2 <u>Literature-based approach</u> 3.3.3 <u>Natural approach</u> 3.3.4 <u>Whole language approach</u> <p>3.4 Academic Approaches</p> <ul style="list-style-type: none"> 3.4.1 <u>Cognitive Academic language learning approach</u> 3.4.2 <u>Content-based second language instruction</u> 3.4.3 <u>Lexical approach</u> 3.4.4 <u>Competency-based approach</u> 3.4.5 <u>Critical Pedagogy</u> 3.4.6 <u>Learner centred approach</u> <p>3.5 Learning strategy training, cooperative learning and multiple intelligences</p>

<ul style="list-style-type: none"> • <u>Describe various aspects of language teaching</u> 	<p><u>Unit IV:Teaching Aspects of Language</u> (10)</p> <p><u>4.1 Aspects of language teaching</u></p> <p><u>4.1.1 Vocabulary</u></p> <p><u>4.1. 2 Grammar</u></p> <p><u>4.1.3 Functions</u></p>
<ul style="list-style-type: none"> • <u>Explain various components of teaching listening, speaking, reading and writing</u> • <u>Design materials and activities for teaching listening, speaking, reading and writing</u> • <u>Teach various language skills such as listening, speaking, reading and writing</u> 	<p><u>Unit V: Teaching Language Skills</u> (30)</p> <p><u>5.1 Teaching listening</u></p> <p><u>5.1.1 Reasons for listening</u></p> <p><u>5.1.2 Different kinds of listening</u></p> <p><u>5.1.3 Listening levels</u></p> <p><u>5.1.4 Listening skills</u></p> <p><u>5.1.5 Listening principles</u></p> <p><u>5.1.6 Listening sequences</u></p> <p><u>5.1.7 Use of audio and video aids</u></p> <p><u>5.1.8 Listening suggestions</u></p> <p><u>5.2 Teaching speaking</u></p> <p><u>5.2.1 Reasons for speaking</u></p> <p><u>5.2.2 Speaking sequences</u></p> <p><u>5.2.3 Discussion</u></p> <p><u>5.2.4 Speaking suggestions</u></p> <p><u>5.2.5 Teacher's role during speaking activities</u></p> <p><u>5.2.6 Correcting speaking</u></p> <p><u>5.3 Teaching reading</u></p> <p><u>5.3.1 Reasons for reading</u></p> <p><u>5.3.2 Different kinds of reading</u></p> <p><u>5.3.3 Reading levels</u></p> <p><u>5.3.4 Reading skills</u></p> <p><u>5.3.5 Reading principles</u></p> <p><u>5.3.6 Reading sequences</u></p> <p><u>5.3.7 Reading suggestions</u></p> <p><u>5.3.8 Encouraging students to read</u></p> <p><u>5.4 Teaching writing</u></p> <p><u>5.4.1 Reasons for teaching writing</u></p> <p><u>5.4.2 Writing issues</u></p> <p><u>5.4.3 Writing sequences</u></p> <p><u>5.4.4 Writing suggestions</u></p> <p><u>5.4.5 Handwriting</u></p> <p><u>5.4.6 Correcting written work</u></p>
<ul style="list-style-type: none"> • <u>Analyse, select, and use course books appropriately</u> • <u>Use appropriate technology in the English class</u> 	<p><u>Unit VI:Instructional Materials and ELT Technology in the classroom</u> (15)</p> <p><u>6.1 Using course book</u></p> <p><u>6.1.1 Use of course book</u></p> <p><u>6.1.2 Adding, adapting and replacing course book</u></p> <p><u>6.1.3 Reasons for (and against) using a course book</u></p> <p><u>6.1.4 Textbook analysis</u></p> <p><u>6.1.5 Relation between course book and curriculum/syllabus</u></p> <p><u>6.2 ELT Technology in the classroom</u></p> <p><u>6.2.1 Use of OHP, computer-based technology, email,</u></p>

	<u>internet, online resources</u>
<ul style="list-style-type: none"> • <u>State various reasons of testing</u> • <u>Distinguish between good test and their types</u> • <u>Design and mark different types of language tests</u> 	<u>Unit VII: Language Assessment(15)</u> <u>7.1 Reasons for assessing students</u> <u>7.2 Good test and test types</u> <u>7.3 Designing and marking test tools and tests</u> <u>7.3.1 Testing language aspects</u> <u>7.3.2 Testing language skills</u>
<ul style="list-style-type: none"> • <u>Explain various strategies and expertise of teacher learning</u> • <u>Explain various approaches to teacher development</u> 	<u>Unit VIII: Language Teacher Development(30)</u> <u>8.1 The nature of teacher development/education</u> <u>8.1.1 Teacher training and teacher development</u> <u>8.1.2 Understanding teacher learning</u> <u>8.1.3 Novices and Experts</u> <u>8.1.4 Individual and Institutional Perspective</u> <u>8.1.5 Collaborative and self-directed learning</u> <u>8.2 Approaches to teacher development</u> <u>8.2.1 Workshops/ Seminars</u> <u>8.2.2 Self Monitoring</u> <u>8.2.3 Teacher Support groups</u> <u>8.2.4 Keeping a teaching journal</u> <u>8.2.5 Peer observation and peer coaching</u> <u>8.2.6 Teaching portfolios</u> <u>8.2.7 Analyzing critical incidents and case analysis</u> <u>8.2.8 Team Teaching and Action Research</u>

Note: The figures within the parentheses indicate approximate periods allotted to respective units.

4. Instructional Techniques

The instructional techniques for this course are divided into two groups. First group consists of general instructional techniques applicable to most of the units. The second group consists of specific instructional techniques applicable to specific units.

4.1. General Instructional Techniques

- Lecture
- Discussion
- Demonstration

4.2. Specific Instructional Techniques

Unit VI-VIII: Practical activities and presentation (analyzing textbooks, curriculum/syllabus, designing test tools and marking schemes, etc.)

Unit VIII: Project work (Preparing teaching portfolios including description of the nature of the course, a report of classroom observation, teaching journal, analyzing critical incidents and cases, a report of action research, etc.)

5. Evaluation

Annual examination will be carried out by the Office of the Controller of Examinations. The types and number of test items to be asked in the annual examination are as follows:

<u>Nature of questions</u>	<u>Total questions to be asked</u>	<u>Number of questions to be answered and marks allotted</u>	<u>Total marks</u>
<u>Group A: Multiple choice items</u>	<u>20 questions</u>	<u>20 x 1 marks</u>	<u>20</u>
<u>Group B: Short answer questions</u>	<u>8 with 3 alternative questions</u>	<u>8 x 7 marks</u>	<u>56</u>
<u>Group C: Long answer questions</u>	<u>2 with 1 alternative question</u>	<u>2 x 12 marks</u>	24

6. Recommended Books and Reference

Recommended Books

- Brown, D. (1994). *Principles of language learning and teaching*. London: Prentice Hall.(For unit III)
- Norland, DL & Pruett-Said,T. (2006). *A kaleidoscope of models and strategies for teaching English to speakers of other languages*. USA: Teacher Ideas Press
- Doff, A. (1988). *Teach English- A training course for teachers*(Trainers' Handbook and Teachers' Book). Cambridge: CUP.(For units V - VIII)
- Harmer, J. (2008). *How to teach English*. London: Pearson Longman. (For units I,II, IV, V, VI, VII)
- Huges, A. (2008). *Testing for language teachers*. Cambridge: CUP. (For unit VII)
- Larsen-Freeman, D. (2006). *Techniques and principles in language teaching*. Oxford: OUP.(For unit III)
- Lindstromberg, S. (Ed.) (1999). *The standby book: Activities for the language classroom*. Cambridge: CUP.(For unit II)
- Mackay, R. (2014). *Basic introduction to English language teaching*. Delhi. Oxford University Press. (For Units I, II, III, IV and V)
- Richards, J.C. & Farrel, S.C. (2005). *Professional development for language teachers*. London: Cambridge University Press.(For unit VIII)
- Richards, J.C. & Renandya, W. A. (2002). *Methodology in Language Teaching*. Cambridge: CUP. (For UnitsV, VI)

References

- El-Araby, S.A.(1974). *Audio-visual aids for teaching English*. London: Longman
- Nunan, D. (1998). *Language teaching methodology*. New York: Prentice Hall.
- Richards, J.C. &Rodgers, T.S. (2005). *Approaches and methods in language teaching*. Cambridge: CUP.
- Scrivener, J. (1994). *Learning teaching*. Oxford: Heinemann.
- Underwood, M. (1989). *Teaching listening*. London: Longman.
- Ur, P. (1996). *Teaching listening comprehension*. Cambridge: CUP.
- Ur, P. (2006). *A course in language teaching*. Cambridge: CUP.
- White, R. &Arndt,V. (1991). *Process writing*. London: Longman.
- Wright, A. (1986). *Visual materials for the language teacher*. London: Longman.
- Wright, A. &Haleem, S. (1992). *Visuals for the language classroom*. London: Longman.

Course Title: English for Mass Communication	Full Marks: 100 (T80+P20)
Course No: Eng. Ed. 434	Pass Marks: 28T +8P
Nature of the Course: Theory and Practical	Period per Week: 6
Level: B. Ed. (4 years)	Total periods: 150
Year: Third	Time Per Period: 55 Minutes

1. Course Description

This is an introductory course on English for Mass Communication. The course aims at developing the students' ability to analyse the English language used in different forms of mass media. The course comprises six units. The first unit focuses on the types of communication in the present world. The second unit introduces the key concepts in media language. Likewise, the third unit deals with the various studies in the media language and the fourth unit deals with its analysis. Unit five and six expose the students to different ways of using language in newspapers and the language of broadcast media respectively.

2. General Objectives

The general objectives of the course are as follows:

- To introduce the students to the type of communication and mass communication
- To familiarize them with the key concepts in language and media.
- To acquaint them with the studies in media language.
- To expose them to the analysis of the media language.
- To acquaint them with the language of newspapers.
- To familiarize them with the language used in broadcast media.

3. Specific Objectives and Contents

<u>Specific Objectives</u>	<u>Contents</u>	<u>Periods</u>
<ul style="list-style-type: none"> • <u>Describe the basic concept of communication, and its types and forms</u> • <u>Compare and contrast interpersonal communication with mass communication</u> • <u>Discuss the basic concepts and theory of mass communication.</u> • <u>Discuss the relationship between society and culture in relation to media</u> • <u>Explain the rise of mass communication in the world</u> • <u>Compare and contrast old media and new media</u> 	<p><u>Unit 1. Basics of Communication and Mass Communication</u></p> <p><u>1.1 Introduction to communication</u></p> <p><u>1.1.1 Process of communication</u></p> <p><u>1.1.2 Elements of communication</u></p> <p><u>1.1.3 Barriers to communication</u></p> <p><u>1.1.4 Types of communication</u></p> <p><u>1.1.5 Forms of conversation as communication</u></p> <p><u>1.1.5.1 Face-to face conversation</u></p> <p><u>1.1.5.2 Telephonic conversation</u></p> <p><u>1.1.5.3 Online conversation (chat, e-mail, Facebook, SMS)</u></p> <p><u>1.1.5.4 Group discussion</u></p> <p><u>1.1.5.5 Meetings</u></p> <p><u>1.1.5.6 Seminars and conferences</u></p> <p><u>1.1.5.7 Notices, agenda and minutes</u></p> <p><u>1.2 Introduction to mass communication</u></p>	<u>30</u>

	<p>1.2.1 <u>The concept of mass and mass communication</u></p> <p>1.2.2 <u>The meanings of media</u></p> <p>1.2.3 <u>The mass concept and the mass audience</u></p> <p>1.2.4 <u>The mass communication process</u></p> <p>1.2.5 <u>The mass media institution</u></p> <p>1.2.6 <u>Four models of mass communication</u></p> <p>1.2.7 <u>Characteristics of ‘mass’ in mass communication</u></p> <p>1.2.8 <u>Characteristics of ‘mass communication</u></p> <p>1.3 <u>Media , society and culture</u></p> <p>1.3.1 <u>Early perspectives on media and society</u></p> <p>1.3.2 <u>Mass communication and culture</u></p> <p>1.4 <u>Interpersonal communication VS mass communication</u></p> <p>1.5 <u>The rise of mass media</u></p> <p>1.5.1. <u>From the beginning to mass media</u></p> <p>1.5.2. <u>The print media (book, newspaper, magazine, prospectus & brochure</u></p> <p>1.5.3. <u>The broadcast media (radio & TV)</u></p> <p>1.5.4. <u>Film as a mass medium</u></p> <p>1.5.5. <u>Recorded music as a mass medium</u></p> <p>1.5.6. <u>The internet</u></p> <p>1.5.7. <u>News agencies of the world</u></p> <p>1.5.8. <u>Commercialization of media</u></p> <p>1.6 <u>New media and old media</u></p> <p>1.7 <u>Practical activities: Collect samples of online conversation in English, identify specific features of language and analyze them in terms of vocabulary, syntax and style systematically.</u></p>	
<ul style="list-style-type: none"> • <u>Explain the relationship between language use and media.</u> • <u>Define register and style of media language.</u> • <u>Define mediated communication, mediated participation, media discourse genres, rhetorics and storytelling.</u> • <u>Discuss word and images, and boundaries of media discourse along with media language acceptability, and</u> 	<p><u>Unit II Key Concepts in Language and Media</u></p> <p>2.1 <u>Media as language use</u></p> <p>2.2 <u>Register and style</u></p> <p>2.3 <u>Mediated communication</u></p> <p>2.4 <u>Mediated participation</u></p> <p>2.5 <u>Media discourse genres</u></p> <p>2.6 <u>Media rhetorics</u></p> <p>2.6.1 <u>Rhetorics in political speeches</u></p> <p>2. 6.2 <u>Rhetorics in adverts</u></p> <p>2.7 <u>Media story telling</u></p> <p>2.8 <u>Words and images</u></p> <p>2.9 <u>Boundaries of media discourse</u></p> <p>2.10 <u>Media language and acceptability</u></p> <p>2.11 <u>The future of media language</u></p>	25

<ul style="list-style-type: none"> • <u>Discuss news culture and describe the language, components and structure of news stories, and write different news stories on current events</u> • <u>Discuss the representation of different groups in newspapers</u> • <u>Discuss the language and components of features, op-ed articles, letters to the editor, and editorials, and write them on current events and issues</u> • <u>Analyze the language of news stories</u> • <u>Write news stories on current events</u> 	<p><u>5.3 Tools and conventions used to write news stories</u></p> <p><u>5.4 The news culture</u></p> <p><u>5.5 The structure and language of news stories</u></p> <p><u>5.5.1 The structure of news stories</u></p> <p><u>5.5.2 Components of news stories</u></p> <p><u>5.5.3 The language of the headlines.</u></p> <p><u>5.5.4 The leads of the news stories and their language</u></p> <p><u>5.6 Representation of groups in newspapers</u></p> <p><u>5.7 Feature stories and op-ed articles</u></p> <p><u>5.8 Letter to the editor</u></p> <p><u>5.9 Editorializing and editorials</u></p> <p><u>5.10 Practical activities</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Collect four news stories on different events (programme, accident, strange event & construction work) from English newspapers published in Nepal and analyze their language in terms of vocabulary, syntax and style, newsworthiness and structure. • Write four different news stories on different current events, write two editorials on current national issues and two op-ed articles. 	
<ul style="list-style-type: none"> • <u>Discuss the varieties of media language.</u> • <u>Discuss the relationship between media and modernity, broadcast talk, and news and advertising angles and narrative strategies.</u> • <u>Explain the role of media as the window to see the world.</u> • <u>Analyse the language of broadcast programmes</u> • <u>Analyse the language of television.</u> • <u>Analyze the language of TV programmes</u> 	<p><u>Unit VI Studies in Language of Broadcast Media</u></p> <p><u>6.1 Varieties of media language</u></p> <p><u>6.2 Media and modernity</u></p> <p><u>6.3 Broadcast talk</u></p> <p><u>6.5 Comparing kinds of studio talk</u></p> <p><u>6.6 News and advertising angles</u></p> <p><u>6.7 Narrative strategies</u></p> <p><u>6.8 Windows on the world</u></p> <p><u>6.9 The language of broadcast programmes</u></p> <p><u>6.9.1 Characteristics of broadcast writing</u></p> <p><u>6.9.2 Broadcast story structure</u></p> <p><u>6.9.3 Broadcast writing style</u></p> <p><u>6.9.4 Broadcast copy preparation</u></p> <p><u>6.10 The language of television</u></p> <p><u>6.10.1 Signs and signification</u></p> <p><u>6.10.2 Forms of television</u></p> <p><u>6.10.3 Live talk</u></p> <p><u>6.10.4 Represented talk</u></p> <p><u>6.11 Practical Activities: Watch 3 English TV Programmes and list the basic features of the language used in them.</u></p>	<p><u>30</u></p>

4. Instructional Techniques

The instructional techniques for this course are divided into two groups. First group consists of general instructional techniques applicable to most of the units. The second group consists of specific instructional techniques applicable to specific units.

4.1 General techniques

Following general techniques are suggested for the overall teaching-learning activities.

- Lecture and explanation
- Discussion
- Illustration
- Self-study
- Presentation

It is expected that students are completely engaged in the lesson, and actively and interactively involved in teaching-learning activities.

4.2 Specific techniques

Following specific techniques are suggested to ensure active involvement of the students in teaching-learning activities.

<u>Unit I</u>	<u>.Pair work: Analyze the language of online conversation, and present it in the class.</u>
<u>Units II, III & IV</u>	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Group work:</u><ul style="list-style-type: none"> a. <u>Collect and analyze the language of political speeches of English-native speakers.</u> b. <u>Collect some advertisements and analyse their language systematically</u>
<u>Unit V</u>	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Pair work: Discover language use in English newspapers (news stories, editorials, op-ed articles & adverts) published in Nepal, and present and discuss it in the class.</u> • <u>Project work: Visit an event and write news stories on them.</u>
<u>Unit VI</u>	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Individual work: Watch English TV/radio programmes and list the basic features of the language used in them.</u> • <u>Group work: Prepare the script of a programme to be broadcast on TV/radio for five minutes.</u>

Note: In addition to the techniques mentioned above, other techniques appropriate to the students with different abilities will also be used.

5. Evaluation Scheme and Time Allotment

This course is for one academic year, it carries 100 marks. The distribution of marks is as follows:

<u>Unit</u>	<u>Marks</u>	<u>Time</u>
<u>Unit I Basics of Communication and mass communication</u>	<u>20</u>	<u>20%</u>
<u>Unit II Key concepts in language and media</u>	<u>15</u>	<u>15%</u>
<u>Unit III Studies in media language</u>	<u>15</u>	<u>15%</u>
<u>Unit IV Analyzing the media language</u>	<u>15</u>	<u>15%</u>
<u>Unit V Studies in Language of Newspapers</u>	<u>15</u>	<u>15%</u>
<u>Unit VI Studies in Language of Broadcast Media</u>	<u>20</u>	<u>20%</u>

6. Evaluation

Written Examination   80% (All Units)

Practical   20% (All Units)

Theory Part

There will be a written examination of 80 marks which will be conducted by the Office of the Controller of Examination. The type of questions and number of test items to be asked in the final exam is as follows:

<u>Types of questions</u>	<u>Total questions to be asked</u>	<u>Number of questions to be answered and marks allotted</u>	<u>Total marks</u>
<u>Group A: Multiple choice items</u>	<u>16 questions</u>	<u>16 x 1 mark</u>	<u>16</u>
<u>Group B: Short questions</u>	<u>8 with 3 'or' questions</u>	<u>8 x 5 marks</u>	<u>40</u>
<u>Group C: Long questions</u>	<u>2 with 1 alternative questions</u>	<u>2 x 12 marks</u>	<u>24</u>

Practical Part

Respective students are required to maintain the file on practical activities as mentioned in each unit and submit to the external examiner at the time of the interview.

7. Recommended Books and References

Recommended Books

Durant, A. & Lambrou, M. (2009). *Language and media*. London: Routledge. (All Units)

Marshall, J. & Werndly, A. (2005). *The language of television*. London: Routledge. (Unit VI)

McQuail, D. (2005). *Mass communication theory*. New Delhi: Vistar Publications. (Unit I)

Mohan K. & Benerji, M. (1990). *Developing communication skills*. Delhi: Mcmillan India Limited. (Unit I)

Reah, D. (2008). *The language of newspapers*. London: Routledge. (Unit V)

Stoval, J.G. (2008). *Writing for the mass media*. New Delhi: Dorling Kindersley. (Units I & V)

References

- Astor, J. (1991). *Art of modern journalism*. Delhi: Akashdeep Publishing House.
- Berger, A. A. (2012). *Media analysis techniques*. (4th ed.). New Delhi: Sage.
- Baran, S.J. & Davies, D.K. (2006). *Mass communication theory*. (4th ed.). New Delhi: Cengage Learning.
- Ceramella, N. & Lee, E. (2008). *Cambridge English for the media*. Cambridge: CUP.
- D'Souza, Y.K. (1997). *Mass media today and tomorrow*. Delhi: Satish Garg.
- Danesi, M. (2009). *Dictionary of media and communications*. New York: Pentagon Press
- Fleming, C., Hemmingway, E., Moore, G. & Welford, D. (2006). *An introduction to journalism*. New Delhi: Vistar Publication.
- Franklin, B., Hammer, M., Hanna, M., Kinsey, M. & Richardson, J.E. (2006). *Key concepts in journalism studies*. New Delhi: Vistar Publication.
- Grundy, P. (2010). *Newspapers*. New York: Oxford University Press.
- Harcup, T. (2005). *Journalism: Principles and practice*. New Delhi: Vistar Publications.
- Hicks, W. (2009). *English for journalists*. (3rd ed.). New York: Routledge.
- Kamath, M.V. (1993). *The journalist's handbook*. New Delhi: Vikas Publishing House.
- Kamath, M.V. (1993). *Professional journalism*. New Delhi: Vikas Publishing House.
- Keeble, R. (2006). *The newspapers handbook*. (4th ed.). New York: Routledge.
- Narayan, A. (1998). *Communication theories and models*. Mumbai: Himalaya Publishing House.
- Narula, U. (2002). *Mass communication: Theory and practice*. New Delhi: Har-Anand.
- Pant, N.C. & Kumar, J. (1995). *Dimension of modern journalism*. Delhi: Kanishka Publishers.
- Scholes, E. (2003). *Handbook of communication*. New Delhi: Infinity books.
- Shrivastava, K.M. (1991). *News reporting and editing*. New Delhi: Sterling Publishers Private Limited.
- Thussu, D.K. (2000). *International communication*. London: Arnold

पाठ्यांश शीर्षक : नेपाली भाषाशिक्षण	पूर्णाङ्क : १००
पाठ्यांश संख्या : नेपा.शि. मेजर ४३२	उत्तीर्णाङ्क : ३५.
पाठ्यांश प्रकृति : सैद्धान्तिक	पाठघन्टी :
६	
तह: चार बर्से बि.एड.	जम्मा
पाठघन्टी : १५०	
वर्ष: तेस्रो	
प्रतिपाठघन्टी : ५५ मिनेट	

१. पाठ्यांश परिचय

यो पाठ्यांश शिक्षाशास्त्रमा चार बर्से बि.एड. कार्यक्रमअन्तर्गत नेपाली विषयमा विशिष्टीकरण गर्न चाहने शिक्षार्थीहरूका लागि तयार पारिएको हो । यसमा भाषाशिक्षणका सिद्धान्त र नेपाली शिक्षणका विविध स्वरूप, विविध भाषाकला सिप शिक्षण प्रविधि, शब्दार्थ, वाक्यरचना, वर्णविन्यास, व्याकरण शिक्षण, सहयोगी सामग्री, योजना र मूल्याङ्कन तथा नेपाली भाषा शिक्षणका सामयिक सन्दर्भहरू समावेश गरिएको छ । यी पाठ्यसामग्रीबाट माध्यमिक तह (कक्षा ९ र १०) मा नेपाली भाषा शिक्षण गर्दा आवश्यक पर्ने विविध सिपको विकास गराउने दृष्टिकोण राखिएको छ ।

२. साधारण उद्देश्य

o; kf7of+zs f;fwf/0f p2]Zox; o;k|sf/ 5g\ M

- भाषाशिक्षणका सामान्य सिद्धान्तसित परिचित गराउन,
- नेपाली भाषाशिक्षणका समस्याहरू र तिनका समाधानका उपायहरू पत्ता लगाउन,
- विविध सन्दर्भमा नेपाली भाषाको भूमिकासम्बन्धी जानकारी दिन,
- सुनाइ, बोलाइ, पढाइ र लेखाइ सिपका साथै शब्दार्थ, वर्णविन्यास, वाक्यरचना, शिक्षणका विविध विधि एवम् प्रविधिको परिचय दिन,
- प्रयोजनका आधारमा विभिन्न योजनानिर्माण गरी कक्षाकोठामा प्रयोग गर्न सक्षम तुल्याउन,
- नेपाली भाषा शिक्षणमा प्रयोग हुने शिक्षण सामग्रीहरूको सङ्कलन, निर्माण र प्रयोग गर्न सक्ने कौशल अभिवृद्धि गर्न,
- भाषिक मूल्याङ्कनका विविध सिद्धान्तहरूको उपयोग गर्दै मूल्याङ्कन गर्न सक्षम तुल्याउन,
- विशिष्टीकरण तालिकानिर्माण गरी प्रयोजनानुरूप प्रश्ननिर्माण गर्ने सिपको विकास गर्न,
- भाषिक विधा शिक्षणमा प्रयोजन र प्रक्रिया उल्लेख गर्न सक्षम तुल्याउन र
- भाषा शिक्षणका विविध सामयिक सन्दर्भहरूसित नेपाली शिक्षणको सम्बन्ध देखाउन सक्षम बनाउन,

३. विशिष्ट उद्देश्य तथा पाठ्यविषय

एकाइगत विशिष्ट उद्देश्य	पाठ्यविषय
<ul style="list-style-type: none"> • नेपाली भाषा शिक्षणको परिचय दिन, • भाषा शिक्षणका सामान्य सिद्धान्तहरू बताउन • नेपाली भाषा शिक्षणको आवश्यकता 	<p><u>PsfO !M g]kfnL efiif</u> <u>lzIf0f;DaGwL kl/ro -*</u></p> <p>१.१ भाषा शिक्षणको सामान्य परिचय १.२ भाषा शिक्षणका सामान्य सिद्धान्तहरू</p>

एकाइगत विशिष्ट उद्देश्य	पाठ्यविषय
<ul style="list-style-type: none"> पहिल्याउन, नेपाली भाषा शिक्षणका समस्या पहिचान गरी ती समस्याको समाधान गर्ने उपाय पत्ता लगाउन । 	१.३ नेपाली भाषा शिक्षणको आवश्यकता १.४ नेपाली भाषा शिक्षणका समस्या र समाधानका उपाय
<ul style="list-style-type: none"> पहिलो भाषा / मतृभाषा र दोस्रो भाषाका सन्दर्भमा नेपाली भाषा शिक्षणको भूमिका पहिचान गर्न, पहिलो भाषा र दोस्रो भाषा सिकाइमा पाइने प्रमुख भिन्नता बताउन, विषय र माध्यमका रूपमा पहिलो भाषाको उपयोग गर्न, पहिलो, दोस्रो र विदेशी भाषाका रूपमा नेपाली शिक्षण गर्न सरकारी कामकाजको भाषाका रूपमा नेपाली शिक्षण गर्न 	<u>PsfO @M ljljw ;Gbe{df g]kfnL effiff lzIf0f -!)</u> २.१ पहिलो भाषा /मातृभाषा सिकाइको स्वरूप २.२ दोस्रो भाषा सिकाइको स्वरूप २.३ पहिलो भाषा र दोस्रो भाषा सिकाइमा भिन्नता @=\$ ljifo / dfWodsf ;kdf klxnf] effiffsf] pkof]u @=% klxnf] effiffsf ;kdf g]kfnL lzIf0f @=^ bf];]f] effiffsf ;kdf g]kfnL lzIf0f @=^ låeflifs tyf ax'eflifs kl/]zdf g]kfnL lzIf0f @=* ;/sf/L sfdsfhsf] effiffsf ;kdf g]kfnL lzIf0f
<ul style="list-style-type: none"> माध्यमिक तहमा विधा शिक्षणको आवश्यकता औल्याउन, माध्यमिक तहको नेपाली भाषापाठ्यक्रममा निर्धारण गरिएका विभिन्न विधा शिक्षणका सामान्य र विशिष्ट प्रयोजन आकलन गर्न र उक्त विधा शिक्षणका सामान्य र विशिष्ट प्रक्रियाहरू उल्लेख गर्न । 	एकाइ ३ : भाषिक विधा शिक्षणको प्रयोजन र प्रक्रिया (१२) ३.१ विद्यालय तहमा विधा शिक्षणको आवश्यकता ३.२ माध्यमिक तहको भाषा पाठ्यक्रममा समाविष्ट विधाहरू ३.२.१ कथा ३.२.२ कविता ३.२.३ निबन्ध/प्रबन्ध ३.२.४ रूपक (क) संवाद (ख) विवाद (ग) मनोवाद (घ) एकाङ्की (ङ) वस्तुता ३.२.५ जीवनी ३.२.६ चिठी ३.२.७ दैनिकी

एकाइगत विशिष्ट उद्देश्य	पाठ्यविषय
	<p>३.२.८ भाषातर्फ</p> <p>(क) वर्णविन्यास</p> <p>(ख) लेख्यचिह्न</p> <p>(ग) व्याकरण</p> <p>(घ) शब्दभण्डार</p> <p>३.३ माध्यमिक तहमा विद्या शिक्षणको प्रयोजन र प्रक्रिया</p>
<ul style="list-style-type: none"> माध्यमिक तहमा सुनाइ शिक्षणको आवश्यकता बताउन, सुनाइका प्रकारका बारेमा चर्चा गर्न, सुनाइ शिक्षणका कार्यकलापको वर्णन गर्न र सुनाइसम्बन्धी कमजोरीका कारण पत्ता लगाई तिनको निराकरण गर्न । 	<p>PsfO \$ M ;'gfO lzIf0f -</p> <p>&</p> <p>\$=! dfWolds txdf ;'gfO lzIf0fsf] cfjZostf</p> <p>\$=@ ;'gfOsf k sf/</p> <p>\$=# ;'gfO lzIf0fsf sfo{snfk</p> <p>\$=\$;'gfO tyf >'ltaf]w;DaGwL sdhf]/Lsf sf/Of / lg/fs/Ofsf pkfo</p>
<ul style="list-style-type: none"> माध्यमिक तहमा बोलाइ शिक्षणको महत्व बताउन, बोलाइ शिक्षणका प्रमुख कार्यकलापहरूको वर्णन गर्न, बोलाइमा कमजोर हुने कारण पहिचान गरी तिनको निराकरण गर्ने उपाय बताउन र सुनाइ र बोलाइको सम्बन्ध उल्लेख गर्न । 	<p>PsfO %M af]nfO lzIf0f -</p> <p>*</p> <p>%=! dfWolds txdf af]nfO lzIf0fsf] dxEj</p> <p>%=@ af]nfO lzIf0fsf sfo{snfk</p> <p>%=# af]nfOdf sdhf]/ x'gfsf sf/Of / ltgsf] lg/fs/Of ug{} pkfo</p> <p>%=\$;'gfO / af]nfOsf] ;DaGw</p>
<ul style="list-style-type: none"> माध्यमिक तहमा उच्चारण शिक्षणको आवश्यकता बताउन, उच्चारण र वर्णविन्यासको सम्बन्ध निर्धारण गर्न, उच्चारणमा पाइने प्रमुख त्रुटि क्षेत्र पहिल्याउन र उच्चारण शिक्षणका प्रमुख कार्यकलाप वर्णन गर्न र उच्चारण कमजोरीका कारण पहिचान गरी तिनको निराकरण गर्ने उपाय बताउन । 	<p>PsfO ^M pRrf/Of lzIf0f -</p> <p>^</p> <p>^=! dfWolds txdf pRrf/Of lzIf0fsf] cfjZostf</p> <p>^=@ pRrf/Of / j0f{ljGof;sf] ;DaGw</p> <p>^=# pRrf/Ofdf kfOg] k d'v q'l6If]q</p> <p>^=\$ pRrf/Of lzIf0fsf sfo{snfk</p> <p>^=% pRrf/Of;DaGwL sdhf]/Lsf sf/Of / lg/fs/Ofsf pkfo</p>

एकाइगत विशिष्ट उद्देश्य	पाठ्यविषय
<ul style="list-style-type: none"> माध्यमिक तहमा वाचनकला शिक्षणको प्रयोजन तथा कार्यकलाप बताउन, माध्यमिक तहमा पठनबोध शिक्षणको आवश्यकता पहिचान गरी तदनुरूप शिक्षणका कार्यकलाप तथा शिक्षणको क्रम निर्धारण गर्न, माध्यमिक तहमा द्रुतपाठ शिक्षणको प्रयोजन बताउन, उपयुक्त सामग्री छनोट गरी द्रुतपाठको अभ्यास गर्न र द्रुतपाठ शिक्षणका प्रमुख कार्यकलापको वर्णन गर्न । 	<p><u>PsfO &M jfrg, k7gaf]w / b' tkf7 lzIf0f -!%&=! jfrgsnf lzIf0f</u></p> <p><u>&=!=! dfWolds txd f jfrgsnf lzIf0fsf] k of]hg</u></p> <p><u>&=!=@ jfrgsnf lzIf0fsf sfo{snfk</u></p> <p><u>&=@ k7gaf]w lzIf0f</u></p> <p><u>&=@=! dfWolds txd f k7gaf]w lzIf0fsf] cfjZostf</u></p> <p><u>&=@=@ k7gaf]w lzIf0fsf sfo{snfk</u></p> <p><u>&=@=# k7gaf]w lzIf0fqmd</u></p> <p><u>&=#b' tkf7</u></p> <p><u>&=#=! dfWoldsdf b' tkf7 lzIf0fsf] k of]hg</u></p> <p><u>&=#=@ b' tkf7 cEof;sf nflu ;fdu Lsf] 5gf]6</u></p> <p><u>&=#=# b' tkf7sf sfo{snfk</u></p>
<ul style="list-style-type: none"> माध्यमिक तहमा शब्दार्थ शिक्षणको महत्व बताउन, शब्दार्थ शिक्षणका तरिकाहरूको वर्णन गर्न, शब्द र अर्थगत सम्बन्धहरू पहिल्याउन र शब्दार्थ शिक्षणका लागि शब्दकोशको उपयोग गर्ने तरिका बताउन । 	<p><u>PsfO *M zAbfy{ lzIf0f -%</u></p> <p><u>*=! dfWolds txd f zAbfy{ lzIf0fsf] dxTj</u></p> <p><u>*=@ zAbfy{ lzIf0fsf tl/sfx;</u></p> <p><u>*=# zAb / cy{ut ;DaGwx;</u></p> <p><u>*=\$ zAbfy{ lzIf0fsf nflu zAbsf]zsf] pkof]u</u></p>
<ul style="list-style-type: none"> माध्यमिक तहमा लेखाइ शिक्षणको आवश्यकता बताउन, 	<p>एकाइ ९: लेखाइ शिक्षण (१२)</p> <p>९.१ माध्यमिक तहमा लेखाइ शिक्षणको</p>

एकाइगत विशिष्ट उद्देश्य	पाठ्यविषय
<ul style="list-style-type: none"> बोलाइ र लेखाइको सम्बन्ध पहिल्याउन, लेखाइ शिक्षणका कार्यकलापको विश्लेषण गर्न, लेखाइमा पाइने कमजोरी पहिचान गरी तिनको निराकरण गर्न र लिखित अभिव्यक्ति (लेखाइ) को शुद्धीकरण गर्ने तरिका बताउन 	<p>आवश्यकता</p> <p>९.२ बोलाइ र लेखाइ सपको सम्बन्ध</p> <p>९.३ यान्त्रिक, निर्देशित, स्वतन्त्र र व्यावहारिक तथा सृजनात्मक लेखन</p> <p>९.४ लेखाइ शिक्षणका कार्यकलाप</p> <p>९.५ लेखाइमा पाइने कमजोरी र निराकरणका उपाय</p> <p>९.६ लिखित अभिव्यक्तिको शुद्धीकरण</p>
<ul style="list-style-type: none"> माध्यमिक तहमा वर्णविन्यास शिक्षणको आवश्यकता देखाउन, वर्णविन्यास शिक्षणको महत्त्व र त्रुटिक्षेत्र पहिल्याउन, वर्णविन्यास शिक्षणका प्रमुख कार्यकलापको वर्णन गर्न, माध्यमिक तहमा वाक्यरचना शिक्षणको प्रयोजन ठम्याउन, वाक्यरचनाको त्रुटिक्षेत्र पहिचान गर्न र वाक्यरचना शिक्षणका तरिका बताउन । 	<p>एकाइ १०: वर्णविन्यास र वाक्यगठन शिक्षण (१०)</p> <p>१०.१ वर्णविन्यास शिक्षण</p> <p>१०.१.१ माध्यमिक तहमा वर्णविन्यास शिक्षणको आवश्यकता</p> <p>१०.१.२ वर्णविन्याससम्बन्धी त्रुटिका प्रमुख क्षेत्र</p> <p>१०.१.३ वर्णविन्यास शिक्षणका कार्यकलाप</p> <p>१०.२ वाक्यरचना शिक्षण</p> <p>१०.२.१ माध्यमिक तहमा वाक्यरचना शिक्षणको प्रयोजन</p> <p>१०.२.२ वाक्यरचना गर्दा त्रुटि हुने प्रमुख क्षेत्र</p> <p>१०.२.३ वाक्यरचना शिक्षणका तरिका</p>
<ul style="list-style-type: none"> माध्यमिक तहमा व्याकरण शिक्षणको आवश्यकता बताउन, नेपाली व्याकरण शिक्षणका समस्याहरू पहिचान गरी समाधानका उपाय पहिल्याउन, व्याकरण शिक्षणका निर्धारित विधिहरूको परिचय दिई तिनको उपयोगिता बताउन र कार्यमूलक व्याकरणको परिचय, विशेषता र प्रमुख कार्यकलापको वर्णन गर्न । 	<p>एकाइ ११: व्याकरण शिक्षण (१०)</p> <p>११.१ माध्यमिक तहमा व्याकरण शिक्षणको आवश्यकता</p> <p>११.२ नेपाली व्याकरण शिक्षणका समस्या र समाधानका उपाय</p> <p>११.३ व्याकरण शिक्षणका निम्नलिखित विधिको परिचय तथा उपयोगिता</p> <p>११.३.१ निगमन विधि</p> <p>११.३.२ आगमन विधि</p> <p>११.३.३ प्रत्यक्ष विधि</p> <p>११.३.४ भाषा पाठ्यपुस्तक विधि</p> <p>११.४ कार्यमूलक व्याकरणको परिचय</p> <p>११.५ कार्यमूलक व्याकरणका विशेषता</p> <p>११.६ कार्यमूलक व्याकरण शिक्षणका प्रमुख कार्यकलाप</p>
<ul style="list-style-type: none"> शिक्षणका दृष्टिले आधार र सहायक सामग्रीको परिचय दिई तिनको आवश्यकता बताउन, नेपाली भाषाशिक्षणमा प्रयोग हुने सहायक सामग्रीहरूको परिचय दिई तिनको सङ्कलन, निर्माण र प्रयोग 	<p>एकाइ १२ : शिक्षण सामग्री (८)</p> <p>१२.१ आधार सामग्री र सहायक सामग्री</p> <p>१२.२ नेपाली भाषा शिक्षणमा सहायक सामग्रीको आवश्यकता</p> <p>१२.३ नेपाली भाषा शिक्षणमा प्रयोग हुन सक्ने सहायक सामग्रीहरूको परिचय तथा वर्गीकरण</p>

एकाइगत विशिष्ट उद्देश्य	पाठ्यविषय
<ul style="list-style-type: none"> विधि उल्लेख गर्न र नेपाली भाषा शिक्षणमा नवीन सूचना प्रविधिहरूको उपयोग प्रविधिको वर्णन गर्न । 	१२.४ उक्त सामग्रीहरूको सङ्कलन, निर्माण र प्रयोगविधि १२.५ नेपाली भाषा शिक्षणमा नवीन सूचना प्रविधिको उपयोग
<ul style="list-style-type: none"> भाषिक मूल्याङ्कनका सिद्धान्त तथा साधनहरूको परिचय दिन, विशिष्टीकरण तालिका निर्माण गरी तदनुरूप प्रश्न बनाउन, उत्तरपत्र अङ्कन मापनका विभिन्न विधिहरूको वर्णन गर्न, नेपाली भाषा शिक्षणमा निरन्तर मूल्याङ्कनको आवश्यकता दर्साउन र निरन्तर मूल्याङ्कनका साधनको आकलन गरी अक्षराङ्कन प्रणालीको प्रयोग सन्दर्भ र औचित्यको व्याख्या गर्न । 	एकाइ १३: भाषिक मूल्याङ्कन (१३) १३.१ भाषिक मूल्याङ्कनका सिद्धान्त १३.२ भाषिक मूल्याङ्कनका साधन १३.३ विशिष्टीकरण तालिकाको परिचय, ढाँचा र निर्माण १३.४ विशिष्टीकरण तालिकाका आधारमा विभिन्न खालका प्रश्ननिर्माणको अभ्यास १३.५ उत्तरपत्र अङ्कन मापनका विभिन्न विधि प्रविधिहरू १३.६ नेपाली भाषाशिक्षणमा निरन्तर मूल्याङ्कनको आवश्यकता १३.७ निरन्तर मूल्याङ्कनका साधन १३.८ भाषिक मूल्याङ्कनमा अक्षराङ्कन प्रणालीको प्रयोग
<ul style="list-style-type: none"> अध्यापन योजनाको आवश्यकता बताउन, विभिन्न योजनाको परिचय दिई निश्चित ढाँचामा योजनानिर्माण गर्न र विभिन्न विधाका लघुपाठयोजना बनाई कक्षाकोठामै लघुशिक्षणको अभ्यास गर्न । 	एकाइ १४ : अध्यापन योजना (१०) १४.१ भाषाशिक्षणमा अध्यापन योजनाको आवश्यकता १४.२ निम्नलिखित शैक्षणिक योजनाको परिचय ढाँचा र निर्माण अभ्यास : १४.२.१ वार्षिक योजना १४.२.२ कार्ययोजना १४.२.३ एकाइयोजना १४.२.४ पाठयोजना १४.३ विभिन्न विधामा लघु पाठयोजना निर्माण गरी लघुशिक्षण गर्ने अभ्यास
<ul style="list-style-type: none"> भाषिक विश्वव्यापीकरण र नेपाली भाषा शिक्षणको अवस्था आकलन गर्न, बालमैत्री शिक्षा, समावेशी शिक्षा, दूर तथा खुला शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा र उपचारात्मक शिक्षा र नेपाली भाषा शिक्षणको सम्बन्ध देखाउन, एकीकृत सिकाइको आधारमा अनुरूप नेपाली भाषा शिक्षण गर्न, बहुकक्षा, बहुस्तर विधिको अवधारणाका आधारमा नेपाली शिक्षण गर्न, 	एकाइ १५ : नेपाली भाषा शिक्षणका सामयिक सन्दर्भहरू (१६) १५.१ भाषिक विश्वव्यापीकरण र नेपाली भाषा शिक्षण १५.२ बालमैत्री शिक्षा र नेपाली भाषा शिक्षण १५.३ समावेशी शिक्षा र नेपाली भाषा शिक्षण १५.४ खुला तथा दूर शिक्षा र नेपाली भाषा शिक्षण १५.५ अनौपचारिक शिक्षा र नेपाली भाषा शिक्षण १५.६ उपचारात्मक/निराकरणात्मक शिक्षा र नेपाली भाषा शिक्षण १५.७ एकीकृत सिकाइको अवधारणा र नेपाली भाषा शिक्षण १५.८ बहुकक्षा, बहुस्तर विधिको अवधारणा र

एकाइगत विशिष्ट उद्देश्य	पाठ्यविषय
<ul style="list-style-type: none"> नेपाली भाषा शिक्षणमा शिक्षक विद्यार्थीको सक्षमता पहिचान गर्न, प्रारम्भिक तथा आधारभूत कक्षामा नेपाली भाषा शिक्षणको स्वरूप पहिल्याउन, बाल भाषा सिकाइ र प्रौढ भाषा सिकाइको अन्तर केलाउन र भाषा शिक्षणका दृष्टिले कक्षा कोठा व्यवस्थापनका विविध पक्षहरूको सुझाव र समझदारी व्यक्त गर्न । 	<p>नेपाली भाषा शिक्षण</p> <p>१५.९ शिक्षक विद्यार्थी सक्षमताको अवधारणा र नेपाली भाषा शिक्षण</p> <p>१५.१० प्रारम्भिक कक्षा शिक्षा र नेपाली भाषा शिक्षण</p> <p>१५.११ आधारभूत कक्षा र नेपाली भाषा शिक्षण</p> <p>१५.१२ नेपाली भाषा शिक्षणका सन्दर्भमा बालभाषा सिकाइ र प्रौढ भाषा सिकाइमा अन्तर</p> <p>१५.१३ नेपाली भाषा शिक्षणका दृष्टिले कक्षाकोठा व्यवस्थापन</p> <p>१५.१३.१ कक्षाकोठा व्यवस्थापनको अवधारणा</p> <p>१५.१३.२ भौतिक व्यवस्थापन र कक्षा सजावट</p> <p>१५.१३.३ प्राज्ञिक र मनोवैज्ञानिक व्यवस्थापन</p> <p>१५.१३.४ पुस्तकालय व्यवस्थापन</p> <p>१५.१३.५ भाषिक पछाडि समूहको व्यवस्थापन</p> <p>१५.१३.६ कक्षा सजावट व्यवस्थापन</p> <p>१५.१३.७ कक्षा व्यवस्थापनमा विद्यार्थी परिचालन</p>

टिप्पणी : कोष्ठ भित्रका अङ्कले प्रत्येक एकाइलाई दिइएको अनुमानित घण्टी जनाउनेछ ।

४. शिक्षण प्रविधि

k|To|s PsfOdf cfjZostf cg';f/ ;fwf/0f / ljlzi6 ljlwsf| pkof|u ul/g|5 .

४.१ साधारण शिक्षण प्रविधि

PsfOsf| k|s|ltcg':f/ kf7|ok':ts, ;Gbe| k':ts, kf7kq, tlfnsf / cf|vx;sf| pkof|u u/L JofVofg, 5nkmm, k|Zgf|O/ ljlw / k|:t'Ls/0fsf| pkof|u ul/g|5 .

४.२ विशिष्ट शिक्षण प्रविधि

<u>PsfO</u>	<u>sfo{snfk</u>
<u>!</u>	<ul style="list-style-type: none"> <u>ljBfyL{x;nfO{ ;:fgf ;d''xdf ljefhg u/L g kfnL efiif lzIf0fsf ;fdfGo l;4fGt / o;sf] cfjZostfaf/] l6kf]6 u/L sIffdf k :t't ug{ nufpg]</u> <u>g kfnL efiif lzIf0fsf ;d:ofx;sf af/]df df}lvs 5nkmn ug{ nufpg]</u>.
<u>@</u>	<ul style="list-style-type: none"> <u>ljBfyL{x;sf] ;d''x agfO{ g kfnL efiifsf] lzIf0f s'g s'g ;kdf ul/G5 eGg] ljjfodf 5nkmn ug{ nufpg]</u>.
<u>#</u>	<ul style="list-style-type: none"> <u>;d''xut ;kdf k aGw, ;ks, hLjg h:tf ;fdu Lx;df n Vg] cEof; u/fpg]</u>.
<u>\$</u>	<ul style="list-style-type: none"> <u>;:gfO tyf >'ltaf]w;DaGwL sdhf]/Lx; pNn v ub{} To;sf] lg/fs/0fsf pkfox;af/] u[xsfo{ lbg] / csf{] lbg sIffdf k :t't ug{ nufpg]</u>.
<u>&</u>	<ul style="list-style-type: none"> <u>ljBfyL{x;nfO{ hf]8L ;d''xdf juL{s[t u/L jfrg snf lzIf0fsf cfwf/e''t s'/fx; sIffdf k :t't ug{ nufpg]</u>. <u>To:t} ;d''xdf ;fdfGo k7g / b ''tk7gsf] leGgtf 7Dofpg nufpg]</u>.
<u>*</u>	<ul style="list-style-type: none"> <u>cf'gf kf7\ok':tsdf ePsf s xL kfl/eflifs zAbx; l6Kg nufO{ tL zAbx;sf] lzIf0fsf tl/sfx; pNn v ug{ nufpg] / ckl/lrt zAbx;nfO{ zAbsf]zsf dfWodaf6 ltgsf cy{x; l6Kg nufpg]</u>.
<u>(</u>	<ul style="list-style-type: none"> <u>n vfOsf ljleGg txx;sf] af/]df sIffdf df}lvs ;kdf k :t't ug{ nufpg]</u>. <u>Jofjxfl/s n vg / l;h;gfTds n vgdf kfOg] leGgtf pNn v ug{ nufpg]</u>. <u>ljBfyL{x;âf/f ljleGg ;Gbe{df sIffdf k :t't ul/Psf lnltv ;fdu Lx;nfO{ Pscfk;df ;f6f;f6 u/L z'4Ls/0f / eflifs ;Dkfbg ug{ nufpg]</u>.
<u>!!</u>	<ul style="list-style-type: none"> <u>;d''xut ;kdf sfo{d''ns Jofs/0fsf] kl/ro, To;sf liz]lftf / k d'v sfo{snfkx;af/] 5nkmn ug{ nufpg]</u>.
<u>!\$</u>	<ul style="list-style-type: none"> <u>s'g} kf7\of+z zLif{s lbO{ b}lgs kf7\of]hgf agfpg nufO{ sIffdf k :t't u/fpg]</u>. <u>;d''xdf jflif{s of]hgf, PsfO of]hgf / kf7\of]hgfsf gd'gf agfO{ sIffdf k :t't ug{ nufpg]</u>. <u>ljleGg ljwdf n3' kf7\of]hgf lgdf{0f u/L !)-!% ldg]6leq pQm kf7\of]hgfcg';f/ sIfflzIf0f ug{ nufpg]</u>.
<u>!%</u>	<ul style="list-style-type: none"> <u>ljBfyL{x;nfO{ b'O{-ltg ;d''xdf ljefhg u/L o; PsfOsf ljleGg pkzLif{sx;dWo} cfkm''n] ug{ ;Sg] PsPs zLif{s 5fg/ To;af/] l6kf]6 u/L sIffdf k :t't ug{ nufpg]</u>.

५. मूल्याङ्कन

o; kf7\of+zsf] cIGtd d''Nof''sg lq=lj= k/LIff k|0ffnLcg';f/ aflif{s k/LIffâf/f ul/g]5 . cWofkgsf] cjlw leq sIff sfo{snfkx; ;kdf kf7\oj:t'sf] k|s]ltcg';f/ ;d''xsfo{, df}lvs tyf lnltv k|:t'tâf/f ljBfyL{x;sf] d''Nof'g ug{ ;lsg]5 . t/ o;af6 kfKt glthf k|j7kf]if0fsf nflu dfq k|of]u ul/g]

5.

वार्षिक परीक्षामा सोधिने प्रश्नको प्रकृति, प्रश्नढाँचा र त्यसको अङ्कभार निम्नानुसार हुनेछ-

प्रश्नको प्रकार	जम्मा प्रश्न सङ्ख्या	उत्तर दिनुपर्ने प्रश्न सङ्ख्या र अंकभार	कूल अङ्कभार
समूह 'क' : बहुवैकल्पिक प्रश्न	२०	२०×१ अङ्क	२०
समूह 'ख' : छोटो प्रश्न	तीन विकल्पसहित ८ प्रश्न	८×७ अङ्क	५६
समूह 'ग' : लामो प्रश्न	एक विकल्पसहित २ प्रश्न	२×१२ अङ्क	२४

६. सिफारिस गरिएका पाठ्यपुस्तक तथा सन्दर्भसूची
- अधिकारी, हेमाङ्गराज (२०५०), *नेपाली भाषाशिक्षण*, काठमाडौँ : विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।
- अधिकारी, हेमाङ्गराज (२०५९), *भाषाशिक्षण : केही परिप्रेक्ष्य तथा पद्धति*, काठमाडौँ : विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।
- एनसिइआरटी (ई. १९७०), *प्रिपरेसन एन्ड इभ्यालुएसन अफ टेक्स्ट बुक्स इन मदर टङ्ग*, दिल्ली ।
- एम.बेरी (ई.१९२१), *थ्योरिज अफ सेकेन्ड ल्याङ्ग्वेज लर्निङ*, लन्डन ।
- एलेन, एच.बी. र अन्य (ई. १९८५), *टिचिङ इङ्लिस एज ए सेकेन्ड ल्याङ्ग्वेज*, नयाँ दिल्ली : म्याग्राहिल प्रकाशन ।
- कर्क, रेन्डल्फ (ई. १९६१), *द स्टडी अफ द मदर टङ्ग*, लन्डन ।
- कोइराला, विद्यानाथ (२०५४), *मातृभाषामा शिक्षण*, 'नेपालको भाषिक समाधान गर्ने तरिका', विकासको निम्ति शिक्षा, काठमाडौँ : शिक्षाविकास तथा अनुसन्धान केन्द्र त्रि.वि. ।
- क्षेत्रिया, के. (ई. १९७५), *मातृभाषा शिक्षण*, आगरा: विनोद पुस्तक मन्दिर ।
- ढकाल, शान्तिप्रसाद (२०६६), *नेपाली भाषाशिक्षण : परिचय र प्रयोग*, काठमाडौँ : शुभकामना प्रकाशन ।
- ढकाल, शान्तिप्रसाद र तीर्थराज खतिवडा (२०७३), *नेपाली भाषा र साहित्य शिक्षण*, काठमाडौँ : पिनाकल पब्लिकेसन ।
- दुङ्गेल, भोजराज र दाहाल, दुर्गाप्रसाद (२०७१), *नेपाली भाषा शिक्षण*, काठमाडौँ : एम.के. पब्लिसर्स ।
- त्रिपाठी, करुणापति (ई. १९५६), *भाषाशिक्षण*, बनारस : नन्दकिशोर एन्ड ब्रदर्स ।
- नेपाली भाषाशिक्षा विभाग, *सम्प्रेषण*, अङ्क १-५ ।
- प्रधान, मीरा (२०७४), *नेपाली भाषा शिक्षण*, काठमाडौँ : अक्सफोर्ड पब्लिकेसन ।
- पाण्डेय, रामशकल (ई. १९७६), *हिन्दी शिक्षण*, आगरा : विनोद पुस्तक मन्दिर ।
- पाठ्यक्रम विकास केन्द्र, *माध्यमिक शिक्षा पाठ्यक्रम*, २०२८, २०३८, २०४५, २०६४ ।
- पाठ्यक्रम विकास केन्द्र, *निम्न माध्यमिक शिक्षा पाठ्यक्रम*, २०२८, २०३८, २०४३ ।
- पाठ्यक्रम विकास केन्द्र, *प्राथमिक शिक्षा पाठ्यक्रम*, २०२८, २०३८, २०४९ ।
- पाठ्यक्रम विकास केन्द्र, *माध्यमिक शिक्षा (९-१० कक्षा)*, पाठ्यक्रम, २०७१ ।
- पाठ्यक्रम विकास केन्द्र (२०६९), *आधारभूत शिक्षा पाठ्यक्रम (कक्षा ६-८)*, भक्तपुर : पा.वि.के.
- पाठ्यक्रम विकास केन्द्र (२०६६), *आधारभूत शिक्षा पाठ्यक्रम (कक्षा १-५)*, भक्तपुर : पा.वि.के. ।
- पोखरेल, केशवराज र काफ्ले, उमेश (२०७३), *नेपाली भाषा शिक्षण*, काठमाडौँ : क्याम्ब्रिज पब्लिकेसन ।
- पौडेल, नेत्रप्रसाद (२०६६), *नेपाली भाषा शिक्षण*, काठमाडौँ : पैरवी प्रकाशन ।
- पौडेल, माधवप्रसाद (२०७०), *भाषिक परीक्षण*, काठमाडौँ : विद्यार्थी पुस्तक प्रा.लि. ।
- भट्टराई, रामप्रसाद (२०७०), 'निम्न माध्यमिक तह पूरा गरेका विद्यार्थीहरूको आधारभूत नेपाली शब्दावलीको अध्ययन', विद्यावारिधि शोधप्रबन्ध, त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, डिनको कार्यालय, कीर्तिपुर ।
- भट्टराई, रामप्रसाद (२०७४), *नेपाली भाषाशिक्षण*, काठमाडौँ : शुभकामना प्रकाशन ।
- भण्डारी, पारसमणि (२०५३), *अध्यापन अभ्यास परिचय*, काठमाडौँ : एकता प्रकाशन ।
- भण्डारी, पारसमणि (२०५७), *भाषा र साहित्य शिक्षणका केही पक्ष*, काठमाडौँ : वाणी प्रकाशन ।

भण्डारी, पारसमणि (२०७४), प्राज्ञिक लेखन तथा सम्पादन, काठमाडौं : विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।
भण्डारी, पारसमणि (२०७४), नेपाली भाषा शिक्षणका समसामयिक सन्दर्भहरू, काठमाडौं :
विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।
भण्डारी, पारसमणि र अन्य (२०७१), नेपाली भाषा शिक्षण, काठमाडौं : पिनाकल पब्लिकेसन ।
म्याक, विलियम फ्रान्सिस (ई. १९७८), ल्याङ्गेज टिचिङ एनालाइसिस, लडम्यान प्रकाशन ।
रस्तोगी, कृष्णगोपाल र अन्य (ई. १९९८), मातृभाषा हिन्दी शिक्षण, दिल्ली : एनसीइआरटी ।
रिमाल, डिल्लीराम (२०५७), नेपाली शिक्षण, काठमाडौं : विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।
लम्साल, रामचन्द्र र अन्य (२०६२), नेपाली भाषाशिक्षण, काठमाडौं : भुँडीपुराण प्रकाशन ।
लामिछाने, यादवप्रकाश (२०७२), नेपाली भाषाशिक्षण, काठमाडौं : विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।
शर्मा, केदारप्रसाद र पौडेल, माधवप्रसाद (२०६८), नेपाली भाषा शिक्षणका सन्दर्भहरू, काठमाडौं :
विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।
शर्मा, केदारप्रसाद र पौडेल, माधवप्रसाद (२०६९), नेपाली भाषा र साहित्य शिक्षण, काठमाडौं :
विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।
शर्मा, गोपीनाथ (ई. १९८०), स्कूल करिकुलम इन नेपाल, काठमाडौं ।
शर्मा, गोपीनाथ (२०४३), नेपालमा शिक्षाको इतिहास, काठमाडौं ।
श्रीवास्तव, रवीन्द्रनाथ (ई. २०००), अनुप्रयुक्त भाषाविज्ञान, दिल्ली : राधाकृष्ण प्रकाशन ।
श्रेष्ठ, किशोर (२०५७), मातृभाषामा शिक्षा प्रदान गर्ने व्यवस्था : एक विश्लेषण, काठमाडौं : शिक्षा
विकास तथा अनुसन्धान केन्द्र ।

पाठ्यांश शीर्षक	: प्रायोगिक भाषाविज्ञान	पूर्णाङ्क : १००
पाठ्यांश सङ्ख्या	: नेपा.शि. ४३३	उत्तीर्णाङ्क : ३५
पाठ्यांश प्रकृति	: सैद्धान्तिक	प्रतिहप्ता पाठघन्टी : ६
तह	: चार बर्से स्नातक (शिक्षा)	जम्मा पाठघन्टी : १५०
वर्ष	: तृतीय	प्रतिपाठघन्टी : ५५ मिनेट

१. पाठ्यांश परिचय

प्रस्तुत पाठ्यांश शिक्षाशास्त्रमा सञ्चालित चार बर्से स्नातक (बी.एड.) कार्यक्रम अन्तर्गत नेपाली शिक्षा मूल विषयमा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीहरूका लागि तयार पारिएको हो । यसमा प्रायोगिक भाषाविज्ञानको परिचय, नेपालको भाषिक स्थिति, सामाजिक भाषाविज्ञान, मनोभाषाविज्ञान, शैलीविज्ञान, व्यतिरेकी विश्लेषण, त्रुटिविश्लेषण, कोशविज्ञान, अनुवाद अध्ययन र सङ्कथन विश्लेषणजस्ता शीर्षकहरू समावेश गरिएका छन् । यसबाट विद्यार्थीहरूमा प्रायोगिक भाषाविज्ञानका क्षेत्रमा प्रचलित प्रमुख क्षेत्रका सैद्धान्तिक एवम् प्रायोगिक अवधारणा र सुझावको विकास हुने अपेक्षा गरिएको छ ।

२. साधारण उद्देश्य

यस पाठ्यांशको अध्ययनबाट विद्यार्थीहरू निम्नानुसारका साधारण उद्देश्यहरू प्राप्त गर्न सक्ने छन् :

- प्रायोगिक भाषाविज्ञानको परिचय दिई यसका अध्ययन क्षेत्रहरू स्पष्ट पार्न,
- द्विभाषिकता र बहु भाषिकताका सन्दर्भमा नेपालको भाषिक स्थितिको आकलन गरी विविध भाषिक परिवेशमा नेपालको भाषानीति र नेपाली भाषा शिक्षणका आवश्यकता पहिल्याउनु,
- सामाजिक भाषाविज्ञानका समाज भाषिक सन्दर्भ, भाषिक समुदाय, भाषिक भेद, भाषा योजना तथा भाषा शिक्षणका सम्बन्ध सूत्रहरू केलाउनु,
- मनोभाषावैज्ञानिक दृष्टिले यसका क्षेत्र, भाषा प्राप्ति र आर्जन प्रक्रिया, बालभाषा विकासका चम्केली सिद्धान्त, भाषा विकासका चरणगत विशेषता र भाषिक सामर्थ्य र सम्पादन तथा भाषा शिक्षणको सम्बन्ध बताउनु,
- शैलीविज्ञानको चिनारी सहित यसको परम्परा र विश्लेषण प्रक्रियाहरूको सन्दर्भगत उपयोग तथा भाषा शिक्षणको सम्बन्ध देखाउनु,
- ऐतिहासिक सन्दर्भमा व्यतिरेकी विश्लेषणको अवधारणा दिई यसको मूल्याङ्कन गर्न, प्रक्रियागत चरणहरूको वर्णन गर्न र नेपालका विभिन्न पारिवारिक र सम पारिवारिक भाषाहरूको भाषा वैज्ञानिक तहमा व्यतिरेकी अध्ययन गर्न,
- त्रुटि विश्लेषणको सैद्धान्तिक अवधारणा सहित यसको मूल्याङ्कन गर्न, चरणगत प्रक्रियाहरूको वर्णन गर्न र विद्यार्थीहरूले गर्ने मौखिक र लिखित अभिव्यक्तिसम्बन्धी अभिलेखको अध्ययन गर्न,
- कोशविज्ञानको परिचय दिई यसको निर्माण परम्परा, निर्माण प्रक्रिया, कोशीय सूचना, स्वरूप, उपयोगिता र प्रयोग गर्ने तरिकाहरूको वर्णन गर्न,
- अनुवाद अध्ययनको सामान्य परिचय सहित यसका प्रकार, प्रक्रिया, समस्या र महत्त्वगत सन्दर्भहरूको चिनारी गराउनु र
- सङ्कथन विश्लेषणको सामान्य परिचय, प्रकार, र युक्तिहरूको आकलन गरी भाषा शिक्षणसँगको सम्बन्ध केलाउनु ।

३. विशिष्ट उद्देश्य तथा पाठ्यविषय

विशिष्ट उद्देश्य	पाठ्यविषय
<ul style="list-style-type: none"> • प्रायोगिक भाषाविज्ञानको परिचय दिन, • प्रायोगिक भाषाविज्ञानको विकास बताउनु, • प्रायोगिक भाषाविज्ञानका क्षेत्रहरूको पहिचान गर्ने • प्रायोगिक भाषाविज्ञानका उपयोगिताहरू औल्याउनु । 	<p>PsfO Ps M k[fof]lus efiffllj1fgsf] kl/ro -*</p> <p>१.१ प्रायोगिक भाषाविज्ञानको परिचय १.२ प्रायोगिक भाषाविज्ञानको विकास १.३ प्रायोगिक भाषाविज्ञानको क्षेत्र</p>

	<p>१.३.१ सीमित</p> <p>१.३.२ व्यापक</p> <p>१.४ प्रायोगिक भाषाविज्ञानको उपयोगिता</p>
<ul style="list-style-type: none"> राष्ट्रभाषा, स्थानीय भाषा र विदेशी भाषाको अन्तर छुट्याउन, द्विभाषिकता र बहुभाषिकताको चिनारी दिन, द्विभाषिकता र बहुभाषिकताको प्रकार बताउन, नेपालका भाषाहरूको भौगोलिक स्थिति आकलन गर्न, नेपालका विभिन्न भाषाहरूको सामाजिक स्थिति पहिल्याउन, नेपालको बहुभाषिक स्थिति पहिल्याउन र नेपालका सन्दर्भमा भाषानीति परिचय दिन । 	<p><u>PsfO b'O{ M g]kfnsf] eflifs l:y!t -!@</u></p> <p>२.१ राष्ट्रभाषा, स्थानीय भाषा र विदेशी भाषा</p> <p>२.२ द्विभाषिकता र बहुभाषिकताको परिचय</p> <p>२.३ द्विभाषिकता र बहुभाषिकताका प्रकार</p> <p>२.४ नेपालका भाषाहरूको भौगोलिक स्थिति</p> <p>२.५ नेपालका भाषाहरूको सामाजिक स्थिति</p> <p>२.६ नेपालको बहुभाषिक स्थिति</p> <p>२.७ नेपालका सन्दर्भमा भाषानीति</p>
<ul style="list-style-type: none"> सामाजिक भाषाविज्ञानको परिचय दिन, भाषा र समाजको सम्बन्ध बताउन, भाषिक समुदाय निर्धारणका आधार पहिल्याउन, भाषिक भेद सिर्जना हुनुका कारणसहित प्रमुख भाषिक भेदको परिचय दिन, भाषा योजनाको परिचय र आवश्यकता बताउन र भाषा शिक्षणमा सामाजिक भाषाविज्ञानको भूमिका स्पष्ट पार्न । 	<p>एकाइ तिन : सामाजिक भाषाविज्ञान (१३)</p> <p>३.१ सामाजिक भाषाविज्ञानको परिचय</p> <p>३.२ भाषा र समाजको सम्बन्ध</p> <p>३.३ भाषिक समुदाय</p> <p>३.४ भाषिक भेद सिर्जनाका कारणहरू</p> <p>३.५ केही प्रमुख भाषिक भेद</p> <p>३.५.१ क्षेत्रीय भेद</p> <p>३.५.२ कालिक भेद</p> <p>३.५.३ सामाजिक भेद</p> <p>३.५.४ विषयगत भेद</p> <p>३.५.५ प्रसङ्गगत भेद</p> <p>३.५.६ माध्यमगत भेद</p> <p>३.६ भाषा योजना : परिचय, आवश्यकता</p> <p>३.७ भाषा शिक्षणमा सामाजिक भाषाविज्ञानको भूमिका</p>
<ul style="list-style-type: none"> मनोभाषाविज्ञानको परिचय दिन, मनोभाषाविज्ञानका क्षेत्रहरू पहिल्याउन, बालभाषा विकाससम्बन्धी चम्केली सिद्धान्त औल्याउन भाषाको प्राप्ति र आर्जन प्रक्रिया स्पष्ट पार्न, बालभाषा विकासका चरण र तिनका विशेषता पहिल्याउन, भाषिक सामर्थ्य र भाषिक सम्पादनको अर्थ र महत्त्व बताउन र भाषा शिक्षणमा मनोभाषाविज्ञानको भूमिका स्पष्ट पार्न । 	<p>एकाइ चार : मनोभाषाविज्ञान (१३)</p> <p>४.१ मनोभाषाविज्ञानको परिचय</p> <p>४.२ मनोभाषाविज्ञानको क्षेत्र</p> <p>४.३ बालभाषा विकाससम्बन्धी चम्केली सिद्धान्त</p> <p>४.४ भाषा प्राप्ति र आर्जन प्रक्रिया</p> <p>४.५ बालभाषा विकासका चरणहरू र तिनका विशेषता</p> <p>४.६ भाषिक सामर्थ्य र सम्पादन</p> <p>४.७ भाषा शिक्षणमा मनोभाषाविज्ञानको भूमिका</p>

<ul style="list-style-type: none"> • <u>शैलीविज्ञानको परिचय दिन,</u> • <u>शैलीविज्ञानको पूर्वीय र पाश्चात्य परम्पराको सर्वेक्षण गर्न,</u> • <u>शैलीविश्लेषणको भाषिक संरचनाको आधार प्रस्तुत गर्न,</u> • <u>कृतिगत शैली (चयन र अग्रभूमि निर्माण : विचलन र समानान्तरता) का विश्लेषणात्मक आधार ठम्याउन,</u> • <u>साहित्यिक संरचनाका आधारमा भाषाशैलीको स्वरूप ठम्याउन,</u> • <u>शैलीविज्ञान र भाषा शिक्षणको सम्बन्ध देखाउन र</u> • <u>शैलीविश्लेषण सम्बन्धी विविध अभ्यास गर्न ।</u> 	<p>एकाइ पाँच : शैलीविज्ञान (१५)</p> <p>५.१ शैलीविज्ञानको परिचय</p> <p>५.२ शैलीविज्ञानको परम्परा र विकास</p> <p>५.२.१ शैलीविज्ञानको पूर्वीय परम्परा</p> <p>५.२.२ शैलीविज्ञानको पाश्चात्य परम्परा</p> <p>५.३ शैलीविश्लेषण प्रक्रिया</p> <p>५.३.१ भाषिक संरचना</p> <ul style="list-style-type: none"> • ध्वनि वा वर्ण व्यवस्था • शब्दभण्डार व्यवस्था • व्याकरण व्यवस्था <p>५.३.२ कृतिगत शैली</p> <ul style="list-style-type: none"> • चयन • अग्रभूमि निर्माण <p>क) विचलन</p> <p>ख) समानान्तरता</p> <p>५.३.३ साहित्यिक संरचना</p> <ul style="list-style-type: none"> • बनोट • बुनोट <p>५.४ शैलीविज्ञान र भाषा शिक्षण</p> <p>५.५ शैलीविश्लेषणको अभ्यास</p>
<ul style="list-style-type: none"> • <u>व्यतिरेकी विश्लेषणको परिचय दिन,</u> • <u>व्यतिरेकी विश्लेषणका सैद्धान्तिक अवधारणा बताउन,</u> • <u>व्यतिरेकी विश्लेषणअनुसार दोस्रो भाषा सिकाइमा देखापर्ने बाधा र सुविधाका सन्दर्भहरू पहिल्याउन,</u> • <u>व्यतिरेकी विश्लेषणका चरणगत प्रक्रियाहरूको वर्णन गर्न,</u> • <u>नेपाली भाषासँग वर्णात्मक, रूपात्मक र वाक्यात्मक तहमा नेपालका पारिवारिक र समपारिवारिक भाषाहरूको व्यतिरेकी अध्ययन अभ्यास गर्न र</u> • <u>भाषा शिक्षणका सन्दर्भमा देखापरेका व्यतिरेकी सामग्रीको अभ्यास गर्न ।</u> 	<p>एकाइ छ : व्यतिरेकी विश्लेषण (१६)</p> <p>६.१ व्यतिरेकी विश्लेषणको परिचय</p> <p>६.२ व्यतिरेकी विश्लेषणको सैद्धान्तिक अवधारणा</p> <p>६.३ दोस्रो भाषा सिकाइमा बाधा र सुविधाका सन्दर्भहरू</p> <p>६.४ व्यतिरेकी विश्लेषणका चरणगत प्रक्रियाहरू</p> <ul style="list-style-type: none"> • सामग्री सङ्कलन • सामग्रीको सत्यापन • सामग्रीको अध्ययन र वर्गीकरण • तुलनात्मक विश्लेषण • निष्कर्षण <p>$\hat{=}\%$ <u>g kfnL effiff;Fu g kfnsf kfl/jfl/s / ;d kfl/jfl/s effiffx;sf] lgDglnlvt cfwf/df Jolt/]sL cWoog M</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • वर्णविज्ञान • रूपविज्ञान र • वाक्यविज्ञान <p>६.६ भाषाशिक्षणका सन्दर्भमा व्यतिरेकी विश्लेषणको अभ्यास</p>
<ul style="list-style-type: none"> • <u>त्रुटिविश्लेषणको पृष्ठभूमिगत परिचय दिन,</u> • <u>त्रुटिविश्लेषणको सैद्धान्तिक मान्यता प्रस्तुत गर्न,</u> • <u>त्रुटिका प्रकृति र प्रकारहरूको वर्गीकरण</u> 	<p>एकाइ सात : त्रुटिविश्लेषण (१६)</p> <p>७.१ त्रुटिविश्लेषणको परिचय</p> <p>७.२ त्रुटिविश्लेषणको सैद्धान्तिक मान्यता</p> <p>७.३ त्रुटिको वर्गीकरण</p> <p>७.४ त्रुटिविश्लेषणका प्रक्रिया र चरणहरू</p> <p>७.४.१ निगमनात्मक पद्धति</p> <p>७.४.२ आगमनात्मक पद्धति</p>

<p>गर्न,</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>त्रुटिविश्लेषणका प्रक्रिया र चरणगत प्रक्रियाहरूको वर्णन गर्नु,</u> • <u>विभिन्न कक्षा, वर्ग र समूहका विद्यार्थीहरूले भाषा सिकाइका क्रममा गर्ने मौखिक, लिखित अभिव्यक्ति सम्बन्धी त्रुटिको अध्ययन अभ्यास गर्नु र</u> • <u>भाषा शिक्षणका सन्दर्भमा देखापर्ने त्रुटिपूर्ण सामग्रीहरूको अभ्यास गर्नु ।</u> 	<p><u>७.४.३ त्रुटिविश्लेषणका चरणहरू</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>सामग्री सङ्कलन</u> • <u>त्रुटिहरूको अध्ययन र पहिचान</u> • <u>त्रुटिहरूको वर्गीकरण र व्यवस्थापन</u> • <u>त्रुटिहरूको वर्णन र विश्लेषण</u> • <u>त्रुटि निराकरण सुझाव</u> <p><u>&=% lJBfyL{x;n] efiiff l;sfOsf qmddf ug}[df]lvs / lnlyt cleJolSt;DaGwL q'l6sf] cWoog</u></p> <p><u>७.६ भाषा शिक्षणका सन्दर्भमा त्रुटिविश्लेषणको अभ्यास</u></p>
<ul style="list-style-type: none"> • <u>कोशविज्ञानको परिचय दिन,</u> • <u>नेपाली बहुभाषी कोशनिर्माण परम्परा र विकासको क्रम उजागर गर्नु,</u> • <u>नेपाली द्विभाषी कोशनिर्माण परम्परा र विकासक्रमको सर्वेक्षण गर्नु,</u> • <u>नेपाली एकभाषी कोशनिर्माण परम्परा र विकासक्रम स्पष्ट पार्नु,</u> • <u>कोशसम्पादन प्रक्रियाका चरणगत कार्यकलापको रूपरेखा बताउनु,</u> • <u>कोशीय सूचना पहिचान गर्नु,</u> • <u>शैक्षणिक कोशको परिचय खुलाउनु,</u> • <u>कोशको प्रयोग गर्ने तरिका स्पष्ट पार्नु,</u> • <u>नमुना कोशनिर्माण अभ्यास गर्नु ,</u> • <u>भाषा शिक्षणमा कोशको उपयोगिता उल्लेख गर्नु ।</u> 	<p><u>एकाइ आठ : कोशविज्ञान (२५)</u></p> <p><u>८.१ कोशविज्ञानको परिचय</u></p> <p><u>८.३ नेपाली कोशनिर्माण परम्परा र विकास</u></p> <p><u>८.३.१ नेपाली बहुभाषी कोशनिर्माण परम्परा र विकास</u></p> <p><u>८.३.२ नेपाली द्विभाषी कोशनिर्माण परम्परा र विकास</u></p> <p><u>८.३.३ नेपाली एकभाषी कोशनिर्माण परम्परा र विकास</u></p> <p><u>८.४ शब्दकोशको स्वरूप</u></p> <p><u>८.४.१ पूर्व भाग</u></p> <p><u>८.४.२ मूल भाग</u></p> <p><u>८.४.३ उत्तर भाग</u></p> <p><u>८.५ कोशसम्पादन प्रक्रिया</u></p> <p><u>८.५.१ प्रथम चरण</u></p> <p><u>८.५.२ द्वितीयचरण</u></p> <p><u>८.५.३ तृतीय चरण</u></p> <p><u>८.६ कोशीय सूचना र तिनको प्रस्तुति</u></p> <p><u>८.६.१ हिज्जे</u></p> <p><u>८.६.२ उच्चारण</u></p> <p><u>८.६.३ स्रोत तथा व्युत्पादन</u></p> <p><u>८.६.४ व्याकरण</u></p> <p><u>८.६.५ अर्थ</u></p> <p><u>८.६.६ उदाहरण</u></p> <p><u>८.६.७ प्रयोग</u></p> <p><u>८.६.८ चित्र</u></p> <p><u>८.७ शैक्षणिक कोशको परिचय</u></p> <p><u>८.८ कोशको प्रयोग गर्ने तरिका</u></p> <p><u>८.९ नमुना कोशनिर्माण र अभ्यास</u></p> <p><u>८.१० भाषा शिक्षणमा कोशको उपयोगिता</u></p>
<ul style="list-style-type: none"> • <u>अनुवाद अध्ययनको परिचय दिन,</u> • <u>निर्दिष्ट अनुवादका प्रकारहरूको चिनारी गराउनु,</u> 	<p><u>एकाइ नौ : अनुवाद अध्ययन (१४)</u></p> <p><u>९.१ अनुवाद अध्ययनको परिचय</u></p> <p><u>९.२ अनुवादका प्रकारहरू</u></p> <p><u>९.२.१ विषय क्षेत्रको आधार</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>साहित्यिक</u>

<ul style="list-style-type: none"> भाषा शिक्षणमा अनुवादको उपयोगिता बताउन । 	<ul style="list-style-type: none"> साहित्येतर/प्राविधिक वा वैज्ञानिक <p>९.२.२ भाषा प्रयोगको आधारमा अनुवाद</p> <ul style="list-style-type: none"> एकोन्मुख द्वयोन्मुख अन्तर भाषिक/द्विभाषिक/बहु भाषिक भाषान्तरिक/एक भाषिक अन्तर विषयक <p>९.२.३ कृति प्रकृतिको आधार</p> <ul style="list-style-type: none"> विषयोन्मुख संरचनोन्मुख भावोन्मुख (भावानुवाद) आदर्शोन्मुख (आदर्श अनुवाद) <p>९.३ भाषाशिक्षणमा अनुवादको उपयोगिता</p>
<ul style="list-style-type: none"> सङ्कथनको परिचय दिन, सङ्कथन विश्लेषणको सैद्धान्तिक अवधारणा व्यक्त गर्न, सङ्कथन विश्लेषणका क्षेत्रहरू निर्धारण गर्न, सङ्कथनका प्रकार छुट्ट्याई तिनको बयान गर्न, सङ्कथनका व्याकरणिक र कोशीय सम्बद्धकहरूको चिनारी गराउन, सङ्कथनअन्तर्गत सम्बद्धनहरूका विविध सन्दर्भहरू पहिल्याई उदाहरण प्रस्तुत गर्न र भाषा शिक्षणमा सङ्कथन विश्लेषणको उपयोगिता औल्याउन । 	<p>एकाइ दस : सङ्कथन विश्लेषण (१८)</p> <p>१०.१ सङ्कथनको परिचय</p> <p>१०.२ सङ्कथन विश्लेषणको सैद्धान्तिक अवधारणा</p> <p>१०.३ सङ्कथन विश्लेषणका क्षेत्रहरू</p> <p>१०.४ सङ्कथनका प्रकार</p> <p>१०.४.१ कथ्य सङ्कथन</p> <p>१०.४.२ लेख्य सङ्कथन</p> <p>१०.४.३ साङ्केतिक सङ्कथन</p> <p>१०.५ सङ्कथनका युक्तिहरू</p> <p>१०.५.१ सम्बद्धक (कोहेजन)</p> <p>१०.५.१.१ व्याकरणिक सम्बद्धक</p> <ul style="list-style-type: none"> सार्वनामिक शब्द स्थानिक र कालिक शब्द संयोजक शब्द प्रतिस्थापन लोप निपात <p>१०.५.१.२ कोशीय सम्बद्धक</p> <ul style="list-style-type: none"> पुनरावृत्ति विपरीतार्थी पर्यायवाची अनेकार्थी समावेशी <p>१०.५.२ सम्बद्धन (कोहेरेन्स)</p> <p>१०.६ भाषा शिक्षणमा सङ्कथन विश्लेषणको उपयोगिता</p>

४. शिक्षण प्रविधि

k[To]s PsfOdf cfjZostf cg';f/ lgDgfg';f/sf ;fwf/0f / ljlzi6 lzIf0f k[ljlwsf] pkof[u ul/g] 5

M

४.१ साधारण शिक्षण प्रविधि

PsfOsf] k[s[lt eg';k kf7\ok':ts, ;xfosk':ts, ;Gbe{k':ts, kf7kq, tflnsf / cf/[vx;sf] pkof]u
ul/g]5 . k[To]s PsfOdf cf]Zostfcg';f/ JofVofg, k[Zgf]Q/, 5nkmn tyf k[:t'tLs/0f l]lwsf]
pkof]u ul/g] 5 .

४.२ विशिष्ट शिक्षण प्रविधि

एकाइ	कार्यकलाप
१.	• समूह कार्यका रूपमा कक्षामा प्रायोगिक भाषाविज्ञानका सीमित र व्यापक क्षेत्रहरूको आरेखात्मक प्रस्तुति दिन र उपयोगिताहरूको सूची प्रस्तुत गर्न लगाउने ।
२.	• समूह कार्यका रूपमा नेपालको बहुभाषिक र द्विभाषिक स्थिति तथा नेपाली भाषा शिक्षणको आवश्यकताबारे कक्षामा छलफल गराई निष्कर्ष प्रस्तुत गर्न लगाउने ।
३.	• समूह विभाजन गरी नेपाली सन्दर्भका बेग्लाबेग्लै भाषिक समुदाय र भाषिक भेदहरूको आकलन गर्न र उदाहरण सहित कक्षामा प्रस्तुत गर्न लगाउने ।
४.	• समूह कार्यका रूपमा बाल भाषा विकासका चम्केली सिद्धान्त, बाल भाषा विकासका चरण र भाषा विकासका प्रभावक तथ्यांक शीर्षकमा बेग्लानबेग्लै परियोजना कार्य दिई कक्षामा प्रस्तुत गर्न लगाउने ।
५.	• समूह विभाजन गरी विचलन र समानान्तरताका विविध पक्षमा बेग्लाबेग्लै पर्ने गरी परियोजना कार्य दिएर खोज गर्न लगाई कक्षामा प्रस्तुत गर्न लगाउने । • समूहगत आधारमा परियोजना कार्यका रूपमा विभिन्न साहित्यिक विधाका स्तरयुक्त पाठ दिई शैली विश्लेषण गर्न लगाएर कक्षा प्रस्तुति गर्न लगाउने र आवश्यक पृष्ठ पोषण दिने ।
६.	• समूह र परियोजना कार्यका रूपमा नेपाली भाषासँग स्थानीय र राष्ट्रिय स्तरका विभिन्न भाषाहरूको वर्णात्मक, रूपात्मक र वाक्यात्मक तहमा व्यतिरेकी अध्ययन गर्न लगाई कक्षा प्रस्तुति गराउने र उपयुक्त पृष्ठ पोषण दिने ।
७.	• परियोजना कार्यका रूपमा सामूहिक वा वैयक्तिक ढङ्गले कक्षा विशेष, समूह विशेष वा विशिष्ट प्रकृतिका विद्यार्थीहरूलाई आधार बनाई मौखिक र लिखित अभिव्यक्तिका विविध भाषिक त्रुटिहरूमा निरन्तर वा आवधिक प्रोफाइल अध्ययन गर्न र त्रुटि विश्लेषण गर्न लगाई कक्षा प्रस्तुति गर्न गराउने ।
८.	• कक्षालाई चार समूहमा विभाजन गरी 'नेपाली कोश निर्माण परम्परा र विकास' शीर्षकका बेग्लाबेग्लै उपशीर्षकहरूमा अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्न लगाई कक्षा प्रस्तुति गर्न लगाउने । • सामूहिक वा वैयक्तिक कार्यका रूपमा कोश सम्पादन प्रक्रिया र कोशीय सूचनाहरूको प्रस्तुति प्रक्रियाका बेग्लाबेग्लै उपशीर्षकमा अध्ययन गर्न लगाई कक्षा प्रस्तुति गर्न लगाउने र आवश्यक पृष्ठ पोषण दिने । • विद्यार्थीहरूलाई गृहकार्यका रूपमा शब्दकोशबाट वर्णानुक्रम नमिलेका विभिन्न शब्दहरू दिई तिनको वर्णानुक्रम, पदवर्ग, अर्थलेखन जस्ता शब्दकोशमा प्रयोग गरिने विभिन्न घटकहरूका आधारमा ससाना कोशहरू तयार गर्न लगाउने ।
९.	• समूहगत परियोजना कार्यका रूपमा बेग्लाबेग्लै आधारका शीर्षकहरूमा अनुवादका प्रकारहरूको उदाहरण सहित प्रतिवेदन तयार गर्न लगाई कक्षा प्रस्तुति गर्न लगाउने र उपयुक्त पृष्ठ पोषण दिने ।
१०.	• वैयक्तिक वा समूह कार्यका रूपमा व्याकरणिक कोहेजन, कोशीय कोहेजन र कोहेरेन्सका विविध सन्दर्भहरू खोज्न लगाई कक्षा प्रस्तुति गर्न लगाउने र उपयुक्त पृष्ठ पोषण दिने ।

५. मूल्याङ्कन प्रक्रिया

शिक्षण सिकाइका अवधिमा पाठ्यवस्तुको प्रकृति अनुसार लिखित परीक्षा, समूह कार्य, मौखिक तथा लिखित प्रस्तुतिबाट मूल्याङ्कन गर्न सकिने छ । यस प्रकारको मूल्याङ्कन विद्यार्थीहरूलाई पृष्ठ पोषण दिन मात्र प्रयोग गरिने छ । यस पाठ्यांशको अन्तिम मूल्याङ्कन त्रि.वि.वि. को वार्षिक परीक्षा प्रणाली अनुसार लिखित परीक्षाद्वारा गरिने छ । वार्षिक परीक्षामा सोधिने प्रश्नको प्रकृति, प्रश्न ढाँचा र त्यसको अङ्कभार निम्नानुसार हुने छ :

प्रश्नको प्रकृति	जम्मा प्रश्न सङ्ख्या	उत्तर दिनु पर्ने प्रश्न सङ्ख्या	अङ्कभार
समूह 'क' : बहु वैकल्पिक प्रश्न	२०	२०×१	२० अङ्क
समूह 'ख' : छोटो उत्तरात्मक प्रश्न	३ विकल्प सहित ८	८×७	५६ अङ्क
समूह 'ग' : लामो उत्तरात्मक प्रश्न	१ विकल्प सहित २	२×१२	२४ अङ्क

६. सिफारिस गरिएका पुस्तक तथा सन्दर्भ सामग्रीहरू

अधिकारी, बलराम (२०७१), अनुवाद सिद्धान्त र प्रयोग, काठमाडौं : चिपिटक प्रकाशन ।

अधिकारी, हेमाङ्गराज (२०६७), सामाजिक र प्रायोगिक भाषाविज्ञान, काठमाडौं : रत्न पुस्तक भण्डार ।

एलेन, जे.पी.बी. र कर्डर, एस. पिट (सन् २००८), एडिनवर्ग कोर्स इन अप्लाइड लिङ्ग्विस्टिक्स, भोल्याम १-३, लन्डन : अक्सफोर्ड युनिभर्सिटी प्रेस ।

एल्स, थियो भान र अन्य (सन् २००८), अप्लाइड लिङ्ग्विस्टिक्स यान्ड लर्निङ यान्ड टिचिङ फरेन ल्याङ्गवेज, लन्डन : एडवार्ड आर्नोल्ड ।

एसर, आर.ई. (सन् १९९४), द इन्साक्लोपेडिया अफ ल्याङ्गवेज यान्ड लिङ्ग्विस्टिक्स, इङ्ल्यान्ड : पर्गामन प्रेस ।

कर्डर, एस.पिट (सन् १९७३), इन्ट्रोड्युसिङ अप्लाइड लिङ्ग्विस्टिक्स, लन्डन : पेनगुइन बुक्स ।

कृष्णस्वामी, एन र अन्य (सन् १९९२), मोडर्न अप्लाइड लिङ्ग्विस्टिक्स, मद्रास : म्याकमिलन प्रेस ।

कौथाल्ड, एम. (सन् १९८५), एन इन्ट्रोडक्सन टु डिस्कोर्स एनालिसिस, लन्डन : लडम्प्यान पब्लिकेसन ।

क्रिस्टल, डेभिस (सन् १९९७), अ डिक्सनरी अफ लिङ्ग्विस्टिक्स यान्डफोनेटिक्स, युके : ब्ल्याकबेल पब्लिसर्स लि.

!

गुम्पर्ज, जोन, (सन् १९८२), डिस्कोर्स स्टडिज, क्याम्ब्रिज : क्याम्ब्रिज युनिभर्सिटी प्रेस ।

गौतम, देवीप्रसाद (२०६८), "सङ्कथन विश्लेषण", रत्न बृहत् समालोचना: सैद्धान्तिक खण्ड (सम्पा. राजेन्द्र सुवेदी र लक्ष्मणप्रसाद गौतम,), काठमाडौं : रत्न पुस्तक भण्ड

घिमिरे, वासुदेव (२०६९), सङ्कथन विश्लेषण : परिचय र पद्धति, काठमाडौं : इन्टेलेक्चुअल बुक प्यालेस ।

जोन्सन, किथ यान्ड जोन्सन, हेलेन (सन् १९९९), इन्साइक्लोपेडिक डिक्सनरी अफ अप्लाइड लिङ्ग्विस्टिक्स, युएसए : ब्ल्याकबेल पब्लिसर्स लि.।

डविन, फ्राइडा यान्ड ओस्टेन, इलाइट (सन् १९८७), कोर्स डिजाइन, क्याम्ब्रिज : क्याम्ब्रिज युनिभर्सिटी प्रेस ।

ढकाल, शान्तिप्रसाद (२०५८), प्रायोगिक भाषाविज्ञान, काठमाडौं : विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।

ढुङ्गेल, भोजराज र दाहाल, दुर्गाप्रसाद (२०६३), प्रायोगिक भाषाविज्ञान, काठमाडौं : एम.के. पब्लिसर्स यान्ड डिस्ट्रिब्युटर्स ।

नुनान, डेभिड (सन् १९९७), सिलेक्स डिजाइन, अक्सफोर्ड : अक्सफोर्ड युनिभर्सिटी प्रेस ।

तिवारी, भोलानाथ (सन् १९७६), अनुवाद विज्ञान, दिल्ली : शब्दकार प्रकाशन ।

तिवारी, भोलानाथ (सन् १९८०), "अनुवाद" अनुप्रयुक्त भाषाविज्ञान, दिल्ली : आलेख प्रकाशन ।

थापा, दिनबहादुर (२०७२), प्रायोगिक भाषाविज्ञान, काठमाडौं : भुँडीपुराण प्रकाशन ।

नेपाल, घनश्याम (सन् १९९२), शैलीविज्ञान, गान्तोक : आँकुरा प्रकाशन ।

पोखरेल, केशवराज र काफ्ले, उमेश (२०७१), प्रायोगिक भाषाविज्ञान, काठमाडौं : क्याम्ब्रिज पब्लिकेसन प्रा. लि.

पौडेल, माधवप्रसाद (२०७०), प्रायोगिक भाषाविज्ञानका प्रमुख आयामहरू, काठमाडौं : विद्यार्थी प्रकाशन प्रा.लि.

!

पौडेल, माधवप्रसाद (२०७४), प्रायोगिक भाषाविज्ञान, काठमाडौं : विद्यार्थी प्रकाशन प्रा.लि. ।

पौडेल, माधवप्रसाद र पोखरेल, गोकुल (२०७१), सङ्कथन विश्लेषण : सिद्धान्त र प्रयोग, काठमाडौं : विद्यार्थी प्रकाशन प्रा.लि. ।

प्रधान, पारसमणि र प्रधान नगेन्द्रमणि (सन् १९९७), प्रधान्स स्टेन्डर्ड डिक्सनरी : इङ्लिस नेपाली, कालिम्पोड : भाग्यलक्ष्मी प्रकाशन ।

ब्राउन, जर्ज युले (सन् १९८३), डिस्कोर्स एनालिसिस, क्याम्ब्रिज : जिलियन ।

बेल, रोजर टी. (सन् १९८१), एन इन्ट्रोडक्सन टु अप्लाइड लिङ्ग्विस्टिक्स : याप्रोचेज यान्ड मेथड्स, लन्डन : बी.टी. बास्टफोर्ड ।

भट्टराई, गोविन्दराज (२०६६) अनुवाद अध्ययनको परिचय, (अनुवादक : बलराम अधिकारी), काठमाडौं : रत्न पुस्तक भण्डार ।

भण्डारी, पारसमणि (२०५४), *प्रायोगिक भाषाविज्ञानका केही पक्ष*, काठमाडौं : विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।

भण्डारी, पारसमणि (२०६५), *सामाजिक र मनोभाषाविज्ञान*, काठमाडौं : विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।

भण्डारी, पारसमणि र अन्य (२०६७), *प्रायोगिक भाषाविज्ञानका प्रमुख आयाम*, काठमाडौं : विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।

मिश्र, चन्द्रेश्वर (सन् २००५), *डिस्कोर्स एनालिसिस*, काठमाडौं : नीलम पब्लिकेसन ।

म्याकार्थी, माइकेल (सन् १९९१), *डिस्कोर्स एनालिसिस फर ल्याङ्ग्वेज टिचर*, क्याम्ब्रिज : क्याम्ब्रिज युनिभर्सिटी प्रेस ।

रिचर्ड्स, जे.सी. (सन् १९७४), *इरर एनालिसिस*, लन्डन : लडम्यान ।

रिचर्ड्स, जे.सी. (सन् १९९०), *ल्याङ्ग्वेज टिचिङ म्याट्रिक्स*, क्याम्ब्रिज : क्याम्ब्रिज युनिभर्सिटी प्रेस ।

रिचर्ड्स, ज्याक सी. र अन्य (सन् १९९९), *लडम्यान डिक्सनरी अफ ल्याङ्ग्वेज टिचिङ यान्ड अप्लाइड लिङ्ग्विस्टिक्स*, लन्डन : लडम्यान ।

रेड्डी, विजय राघव (सन् १९८६), *व्यतिरेकी भाषाविज्ञान*, आगरा : विनोद पुस्तक मन्दिर ।

लम्साल, रामचन्द्र (२०५७), *कोशविज्ञान र नेपाली कोश*, काठमाडौं : विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।

लम्साल, रामचन्द्र र अन्य (२०६५), *प्रायोगिक भाषाविज्ञान*, काठमाडौं : भुँडी पुराण प्रकाशन ।

शर्मा, केदारप्रसाद र पौडेल, माधवप्रसाद (२०६७), *नेपाली भाषा शिक्षणका सन्दर्भहरू*, काठमाडौं : विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।

शर्मा, केदारप्रसाद र पौडेल, माधवप्रसाद (२०६९), *नेपाली भाषा र साहित्य शिक्षण*, काठमाडौं : विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।

शर्मा, मोहनराज (२०४८) *शैलीविज्ञान*, काठमाडौं : ने.रा.प्र.प्र. ।

शर्मा, मोहनराज (२०५५) *समकालीन समालोचना : सिद्धान्त र प्रयोग*, काठमाडौं : ने.रा.प्र.प्र. ।

श्रीवास्तव, रवीन्द्रनाथ (सन् १९९७), *भाषाविज्ञान : सैद्धान्तिक चिन्तन*, दिल्ली : राधाकृष्ण ।

श्रीवास्तव, रवीन्द्रनाथ र अन्य (सन् १९८०), *अनुप्रयुक्तभाषाविज्ञान*, दिल्ली : आलेख प्रकाशन ।

सिङ्क्लेयर, जे.एमसिएच र कौथाल्ड, आर.एम. (सन् १९७८), *टुवार्ड्स एन एनालिसिस अफ डिस्कोर्स, द इङ्लिस युज्ड बाइ टिचर्स यान्ड पुपिल्स*, लन्डन : अक्सफोर्ड युनिभर्सिटी प्रेस ।

स्लोबिन, दन आई. (सन् १९७१), *साइकोलिङ्ग्विस्टिक्स*, लन्डन : फोरेस्टम्यान ।

हड्सन, आ.ए. (सन् १९८८), *सोसियोलिङ्ग्विस्टिक्स*, न्युयोर्क : क्याम्ब्रिज युनिभर्सिटी प्रेस ।

*

पाठ्यांश शीर्षक : साहित्यशास्त्र र नेपाली समालोचना	पूर्णाङ्क : १००
पाठ्यांश सङ्ख्या : नेपा.शि. ४३४	उत्तीर्णाङ्क : ३५
पाठ्यांश प्रकृति : सैद्धान्तिक	प्रतिहप्ता पाठघन्टी : ६
तह : बि.एड.	जम्मा पाठघन्टी : १५०
वर्ष : तेस्रो	प्रतिपाठ घन्टी : ५५ मिनेट

१. पाठ्यांश परिचय

of] kf7\of+z lzIffzf;qdf rf/ a;{] la=P8= sfo{qmdcGtu{t g]kfnL ljifo lnO{
 [ilzi6Ls/0f ug{ rfxg] lzIffvL{x;sf nflu tof/ kfl/Psf] xf] . o; kf7\of+znfO{ d''ntM If]qsf
 :fduL /x]sf 5g\ . klxnf]df k''jL{o ;flxTo l;4fGt / To;;Fu ;Da4 /; Wjlg, /Llt, iqmf]lOm,
 cf}lrTo, cn^sf/ / 5Gbsf] kl/ro lbO{ s[ltdf To;sf] k[of]u u/fpg] p2]Zo /flvPsf] 5 . bf];f]df
 kfZrfTo ;dfnf]rgf l;4fGt / To;;Fu ;Da4 kd'v k]offnL Pjd\ jfbx;sf] kl/ro lbg] nIo /flvPsf]
 5 . o;u/L t];f]df g]kfnL ;dfnf]rgfsf] ljsf;qmdsf] kl/ro lbO{ / g]kfnL ;dfnf]rssf
 k]j]lOx;;Fu kl/lrt u/fpg] ck]Iff ul/Psf] 5 .

२. साधारण उद्देश्य

यस पाठ्यांशका साधारण उद्देश्यहरू तल दिइएका छन् :

- पूर्वीय काव्य साहित्यका प्रमुख सिद्धान्तका आधारभूत पक्षको जानकारी दिई नेपाली साहित्यका विधाका कृतिमा तिनको प्रयोग पहिचान गर्ने सक्षमता अभिवृद्धि गर्ने,
- छन्दको परिचयसहित नेपाली कविता विधाका कृतिमा तिनका प्रकारको प्रयोग पहिचान गर्ने,
- पाश्चात्य साहित्यका प्रमुख वाद र समालोचना प्रणालीको परिचय, आधारभूत मान्यताका साथै नेपाली साहित्यका कृतिमा प्रयोग पहिचान गर्ने क्षमता बढाउन र
- नेपाली समालोचनाको विकासक्रम, प्रमुख नेपाली समालोचक तथा तिनका प्रमुख कृतिहरूमा पाइने विशेषताहरूको पहिचान गर्न ।

३. विशिष्ट उद्देश्य तथा पाठ्यविषय

विशिष्ट उद्देश्य	पाठ्यविषय
<ul style="list-style-type: none"> • काव्य र साहित्यको परिचय दिन, • काव्यहेतुको परिचय बताउन, • काव्य प्रयोजनको चिनारी गराउन, • शब्दशक्तिको परिचय दिई यसका प्रकार चिनाउन, • साहित्यमा लक्षणा र व्यञ्जना शक्तिको उपयोगिता स्पष्ट पार्न, • काव्यगुणको परिचय दिई निर्धारित भेदको चर्चा गर्न र • काव्यदोषको परिचयसहित निर्दिष्ट दोषलाई चिनाउन । 	<p>एकाइ एक : पूर्वीय समालोचनाका प्रमुख आधार (१५)</p> <p>१.१ काव्य र साहित्य</p> <p>१.२ काव्यहेतु</p> <p>१.३ काव्य प्रयोजन</p> <p>१.४ शब्दशक्ति : अभिधा, लक्षणा र व्यञ्जना</p> <p>१.५ साहित्यमा लक्षणा र व्यञ्जना शक्तिको उपयोग</p> <p>१.६ काव्यगुण : माधुर्य, प्रसाद र ओज</p> <p>१.७ काव्यदोष : अश्लीलता, ग्राम्यता, क्लिष्टता, च्युतसंस्कृति</p>
<ul style="list-style-type: none"> • रसको अर्थ र परिभाषा दिन, 	<p>एकाइ दुई : रससिद्धान्त (२०)</p> <p>२.१ रसको अर्थ र परिभाषा</p> <p>२.२ रससामग्री</p>

<ul style="list-style-type: none"> • <u>रससामग्रीको परिचय दिन,</u> • <u>निर्धारित मतका आधारमा रससूत्रको व्याख्या गर्न,</u> • <u>साधारणीकरणको परिचय दिन,</u> • <u>नवरसका प्रकारलाई सोदाहरण चिनाउन र</u> • <u>नेपाली साहित्यका 'कुञ्जिनी', 'राजेश्वरी' जस्ता रचनाबाट नवरसको स्वरूप अनुसारका उदाहरणको खोजी गर्न ।</u> 	<ul style="list-style-type: none"> <u>२.२.१ विभाव</u> <u>२.२.२ अनुभाव</u> <u>२.२.३ सञ्चारी भाव</u> <u>२.२.४ स्थायीभाव</u> <u>२.३ रससूत्रको व्याख्या</u> <u>२.३.१ उत्पत्तिवाद</u> <u>२.३.२ अनुमितिवाद</u> <u>२.३.३ भुक्तिवाद</u> <u>२.३.४ अभिव्यक्तिवाद</u> <u>२.४ रसको साधारणीकरण</u> <u>२.५ रसप्रकार</u> <u>२.६ रसप्रयोग पहिचान</u>
<ul style="list-style-type: none"> • <u>ध्वनिको अर्थ र परिभाषा बताउन,</u> • <u>ध्वनिसिद्धान्तका आधारभूत मान्यता औल्याउन,</u> • <u>ध्वनिका निर्धारित भेदलाई सोदाहरण चिनाउन,</u> • <u>साहित्यमा ध्वनिको महत्त्व निर्धारण गर्न,</u> • <u>वक्रोक्तिको अर्थ र परिभाषा दिन,</u> • <u>वक्रोक्ति र स्वभावोक्तिको फरक छुट्याउन,</u> • <u>वक्रोक्ति सिद्धान्तका मूलभूत स्थापना बताउन,</u> • <u>वक्रोक्तिका निर्धारित भेदलाई सोदाहरण चिनाउन र</u> • <u>नेपाली साहित्यका विभिन्न विधाका कृतिबाट निर्धारित वक्रोक्तिका भेदको स्वरूप अनुसारको प्रायोगिक अभ्यास गर्न ।</u> 	<p>एकाइ तिन : <u>ध्वनिसिद्धान्त र वक्रोक्तिसिद्धान्त</u> (२०)</p> <p><u>३.१ ध्वनिसिद्धान्त</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <u>३.१.१ ध्वनिको अर्थ र परिभाषा</u> <u>३.१.२ ध्वनिसिद्धान्तका आधारभूत मान्यता</u> <u>३.१.३ ध्वनिका प्रमुख भेद : रसध्वनि, अलङ्कारध्वनि, वस्तुध्वनि</u> <u>३.१.४ साहित्यमा ध्वनिको महत्त्व</u> <p><u>३.२ वक्रोक्ति सिद्धान्त</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <u>३.२.१ वक्रोक्तिको अर्थ र परिभाषा</u> <u>३.२.२ वक्रोक्ति र स्वभावोक्ति</u> <u>३.२.३ वक्रोक्तिसिद्धान्तका मूलभूत स्थापना</u> <u>३.२.४ वक्रोक्तिका भेदहरू</u> <u>वर्णविन्यास वक्रता</u> <u>पदपूर्वाद्ध वक्रता</u> <u>पदपरार्ध वक्रता</u> <u>वाक्यवक्रता</u> <u>प्रकरण वक्रता</u> <u>प्रबन्ध वक्रता</u> <p><u>३.३ वक्रोक्ति प्रयोग पहिचान</u></p>
<ul style="list-style-type: none"> • <u>रीतिको अर्थ र परिभाषा दिन,</u> • <u>रीति र शैलीको भिन्नता छुट्याउन,</u> • <u>रीति र गुणको सम्बन्ध औल्याउन,</u> • <u>रीतिका निर्दिष्ट प्रकारलाई चिनाउन,</u> • <u>साहित्यमा रीतिको उपयोगिता बताउन,</u> • <u>औचित्यवादको परिचय दिन र</u> • <u>साहित्यमा औचित्यवादको उपयोगिता उल्लेख गर्न ।</u> 	<p>एकाइ चार : <u>रीतिसिद्धान्त र औचित्यसिद्धान्त (८)</u></p> <p><u>४.१ रीतिसिद्धान्त</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <u>४.१.१ रीतिको अर्थ र परिभाषा</u> <u>४.१.२ रीति र शैली</u> <u>४.१.३ रीति र गुण</u> <u>४.१.४ रीतिका प्रकार : वैदर्भी, गौडी र पाञ्चाली</u> <u>४.१.५ साहित्यमा रीतिको उपयोगिता</u> <p><u>४.२ औचित्य सिद्धान्त</u></p>

	<p>४.२.१ औचित्य सिद्धान्तको परिचय</p> <p>४.२.२ साहित्यमा औचित्य सिद्धान्तको उपयोगिता</p>
<ul style="list-style-type: none"> अलङ्कारको अर्थ र परिभाषा बताउन, साहित्यमा अलङ्कारको उपयोगिता औल्याउन, शब्दालङ्कार र अर्थालङ्कारका निर्धारित भेदको सोदाहरण स्वरूप ठम्याउन र 'राष्ट्रनिर्माता', 'ऋतुविचार' जस्ता कृतिबाट निर्धारित अलङ्कारका स्वरूप अनुसारका उदाहरणको खोजी गर्न । 	<p>एकाइ पाँच : अलङ्कारसिद्धान्त (१५)</p> <p>५.१ अलङ्कारको अर्थ र परिभाषा</p> <p>५.२ साहित्यमा अलङ्कारको उपयोगिता</p> <p>५.३ अलङ्कार भेद</p> <p>५.३.१ शब्दालङ्कार : अनुप्रास, यमक, श्लेष</p> <p>५.३.२ अर्थालङ्कार : उपमा, रूपक, अतिशयोक्ति, उत्प्रेक्षा, दृष्टान्त, अर्थान्तरन्यास, स्वभावोक्ति, समासोक्ति, अप्रस्तुतप्रशंसा</p> <p>५.४ अलङ्कार प्रयोग पहिचान</p>
<ul style="list-style-type: none"> छन्दको परिचय दिन, छन्दका आधारभूत तत्त्व बताउन, लघुगुरुसम्बन्धी छन्दशास्त्रीय नियमको चर्चा गर्न, छन्दका प्रकारको परिचय दिई तिनका निर्धारित छन्दको सोदाहरण स्वरूप बताउन, नेपाली साहित्यको कविता विधाका कृतिबाट निर्धारित छन्दको स्वरूप अनुसारका उदाहरणको खोजी गर्न र निर्धारित छन्दमा सिर्जनात्मक अभ्यास गर्न । 	<p>एकाइ छ : छन्दपरिचय (१५)</p> <p>६.१. छन्दको परिचय</p> <p>६.२. छन्दका आधारभूत तत्त्व : लय, गण, यति, चरण, पङ्क्तिपुञ्ज</p> <p>६.३. लघुगुरुसम्बन्धी नियम</p> <p>६.४. छन्दका प्रकार</p> <p>६.४.१ शास्त्रीय छन्द</p> <p>(क) वार्णिक छन्द : अनुष्टुप, इन्द्रवज्रा, उपेन्द्रवज्रा, उपजाति, वंशस्थ, भुजङ्गप्रयात, वसन्ततिलका शिखरिणी, मन्दाक्रान्ता, शार्दूलविक्रीडित</p> <p>(ख) मात्रिक छन्द : चौपाई, दोहा, आर्या</p> <p>६.४.२ जातीय छन्द : भयाउरे, सवाई, भजन</p> <p>६.४.३ आगन्तुक छन्द : गजल, रुवाई, हाइकू</p> <p>६.४.३ मुक्त छन्द/लय : गद्यकविता</p> <p>६.५. छन्दको प्रयोग पहिचान</p> <p>६.६. निर्धारित छन्दमा सिर्जनात्मक अभ्यास</p>
<ul style="list-style-type: none"> नीतिपरक समालोचना प्रणालीको परिचय दिई यसका प्रमुख मान्यता बताउन, समाजपरक समालोचना प्रणालीको परिचय दिई यसका प्रमुख मान्यता ठम्याउन, मनोविज्ञानपरक समालोचना प्रणालीको परिचय दिई यसका प्रमुख मान्यता बताउन, 	<p>एकाइ सात : पाश्चात्य समालोचना प्रणाली (१०)</p> <p><u>&#! gLltk/s ;dfnf]rgfsf] kl/ro / k/d'v dfGotf</u></p> <p>७.२ समाजपरक समालोचनाको परिचय र प्रमुख मान्यता</p> <p>७.३ मनोविज्ञानपरक समालोचनाको परिचय र प्रमुख मान्यता</p> <p>७.४ रूपपरक समालोचना परिचय र प्रमुख मान्यता</p> <p>७.५ भाषाशैलीपरक समालोचनाको परिचय र प्रमुख</p>

<ul style="list-style-type: none"> • <u>रूपपरक समालोचना प्रणालीको परिचयका साथै प्रमुख मान्यता औल्याउन र</u> • <u>भाषाशैलीपरक समालोचना प्रणालीको परिचय दिई यसका प्रमुख मान्यता निरूपण गर्न ।</u> 	<p><u>मान्यता</u></p>
<ul style="list-style-type: none"> • <u>परिष्कारवादको परिचय दिई विकासक्रमको सङ्क्षिप्त रूपरेखा प्रस्तुत गर्न,</u> • <u>परिष्कारवादका आधारभूत मान्यता निर्धारण गर्न,</u> • <u>नेपाली साहित्यका विभिन्न विधाका कृतिमा परिष्कारवादको प्रयोगको अवस्था पहिल्याउन,</u> • <u>स्वच्छन्दतावादको पृष्ठभूमिसहित परिचय दिन,</u> • <u>स्वच्छन्दतावादका आधारभूत मान्यता औल्याउन,</u> • <u>नेपाली साहित्यका विभिन्न विधामा स्वच्छन्दतावादको प्रयोगको अवस्था ठम्याउन,</u> • <u>यथार्थवादको पृष्ठभूमिसहित परिचय दिन,</u> • <u>यथार्थवादका आधारभूत मान्यता निरूपण गर्न,</u> • <u>नेपाली साहित्यका विभिन्न विधामा यथार्थवादको प्रयोगको स्वरूप औल्याउन,</u> • <u>प्रगतिवादको पृष्ठभूमिसहित परिचय दिन,</u> • <u>प्रगतिवादका आधारभूत मान्यता बताउन,</u> • <u>नेपाली साहित्यका विभिन्न विधाका कृतिमा प्रगतिवादको प्रयोग अवस्था निक्क्यौल गर्न,</u> • <u>अस्तित्ववाद र विसङ्गतिवादको परिचय दिन,</u> • <u>अस्तित्ववाद र विसङ्गतिवादका आधारभूत मान्यता निर्धारण गर्न,</u> 	<p><u>एकाइ आठ : पाश्चात्य साहित्यशास्त्रका प्रमुख वाद (२०)</u></p> <p><u>८.१ परिष्कारवाद</u></p> <p><u>८.१.१ परिष्कारवादको परिचय र विकासक्रम</u></p> <p><u>८.१.२ परिष्कारवादको आधारभूत मान्यता</u></p> <p><u>८.१.३ नेपाली साहित्यमा परिष्कारवादको प्रयोग</u></p> <p><u>८.२ स्वच्छन्दतावाद</u></p> <p><u>८.२.१ स्वच्छन्दतावादको पृष्ठभूमि र परिचय</u></p> <p><u>८.२.२ स्वच्छन्दतावादका आधारभूत मान्यता</u></p> <p><u>८.२.३ नेपाली साहित्यमा स्वच्छन्दतावादको प्रयोग</u></p> <p><u>८.३ यथार्थवाद</u></p> <p><u>८.३.१ यथार्थवादको पृष्ठभूमि र परिचय</u></p> <p><u>८.३.२ यथार्थवादका आधारभूत मान्यता</u></p> <p><u>८.३.३ नेपाली साहित्यमा यथार्थवादको प्रयोग</u></p> <p><u>८.४ प्रगतिवाद</u></p> <p><u>८.४.१ प्रगतिवादको पृष्ठभूमि र परिचय</u></p> <p><u>८.४.२ प्रगतिवादका आधारभूत मान्यता</u></p> <p><u>८.४.३ नेपाली साहित्यमा प्रगतिवादको प्रयोग</u></p> <p><u>८.५ अस्तित्ववाद/विसङ्गतिवाद</u></p> <p><u>८.५.१ अस्तित्ववाद र विसङ्गतिवादको परिचय</u></p> <p><u>८.५.२ अस्तित्ववाद र विसङ्गतिवादका प्रमुख मान्यता</u></p> <p><u>८.५.३ नेपाली आख्यान साहित्यमा अस्तित्ववाद र विसङ्गतिवादको प्रयोग</u></p> <p><u>८.६ उत्तरआधुनिकतावाद</u></p> <p><u>८.६.१ उत्तर आधुनिकतावादको परिचय</u></p> <p><u>८.६.२ उत्तर आधुनिकतावादका आधारभूत मान्यता</u></p> <p><u>८.६.३ नेपाली साहित्यमा उत्तर आधुनिकतावादको प्रयोग</u></p>

<ul style="list-style-type: none"> • <u>नेपाली आख्यान साहित्यमा अस्तित्ववाद र विसङ्गतिवादको प्रयोगावस्था ठम्याउन,</u> • <u>उत्तर आधुनिकतावादको परिचय दिन,</u> • <u>उत्तर आधुनिकतावादका आधारभूत मान्यता ठम्याउन र</u> • <u>नेपाली साहित्यमा उत्तर आधुनिकताको प्रयोगको स्थिति औल्याउन ।</u> 	
<ul style="list-style-type: none"> • <u>समालोचनाको अर्थ र परिभाषा बताउन,</u> • <u>नेपाली समालोचनाको चरणगत विकास तथा विशेषता र</u> • <u>आधुनिक नेपाली समालोचनाका प्रमुख प्रवृत्तिहरू औल्याउन ।</u> 	<p>एकाइ नौ : नेपाली समालोचना (१०)</p> <p><u>९.१ समालोचनाको अर्थ र परिभाषा</u> <u>(= @ g kfnL ;dfnf]rgfsf] r/0fut ljsf; /</u> <u>ljjliff</u></p> <p><u>९.३ आधुनिक नेपाली समालोचनाका प्रमुख प्रवृत्तिहरू</u></p>
<ul style="list-style-type: none"> • <u>प्रमुख नेपाली समालोचक र तिनका मुख्य प्रवृत्तिहरू केलाउन</u> 	<p>एकाइ दस : प्रमुख नेपाली समालोचक र तिनका प्रवृत्ति (१७)</p> <p><u>१०.१ सूर्यविक्रम ज्ञवाली</u> <u>१०.२ रामकृष्ण शर्मा</u> <u>१०.३ बाबुराम आचार्य</u> <u>१०.४ यदुनाथ खनाल</u> <u>१०.५ डिपी अधिकारी</u> <u>१०.६ केशवप्रसाद उपाध्याय</u> <u>१०.७ दयाराम श्रेष्ठ</u> <u>१०.८ कृष्ण गौतम</u> <u>१०.९ राजेन्द्र सुवेदी</u> <u>१०.१० ऋषिराज बराल</u></p>

४. शिक्षण प्रविधि

प्रत्येक एकाइमा आवश्यकताअनुसार साधारण र विशिष्ट शिक्षण प्रविधिको उपयोग गरिनेछ ।

४.१ साधारण शिक्षणविधि

एकाइको प्रकृतिअनुरूप पाठ्यपुस्तक, सहायक पुस्तक, सन्दर्भ पुस्तक, पाठपत्र, तालिका र आरेखहरूको प्रयोग गरी व्याख्यान, प्रश्नोत्तर, छलफल विधि र प्रस्तुतीकरणको उपयोग गरिनेछ ।

४.२ विशिष्ट शिक्षण प्रविधि

एकाइ	कार्यकलाप
२	<ul style="list-style-type: none"> • <u>विद्यार्थीहरूको समूह बनाई रससूत्रको व्याख्याका बारेमा विभिन्न किसिमका सामग्रीहरू खोज्न लगाई कक्षामा प्रस्तुत गर्न लगाउने ।</u>

३	• शिक्षकले विद्यार्थीहरूलाई निश्चित सन्दर्भ सामग्री बताइदिने र ती सामग्री भित्रबाट विद्यार्थीहरूलाई ध्वनि र त्यसका भेद, वक्रोक्ति र त्यसका भेद टिपोट गर्न लगाई कक्षामा प्रस्तुत गराउने ।
४	• सन्दर्भसामग्रीका आधारमा रीतिका प्रकारहरू खोजी कक्षामा प्रस्तुत गर्न लगाउने ।
५	• विभिन्न अलङ्कार प्रयोग भएका कविताका टुक्राहरू सङ्कलन गरी प्रत्येक विद्यार्थीलाई कक्षामा प्रस्तुत गर्न लगाउने ।
६	• विद्यार्थीहरूको समूह बनाई विभिन्न छन्दहरूका नमुना कविता पङ्क्तिहरू खोज्न लगाई वाचन गर्न लगाउने ।
८	• विद्यार्थीहरूलाई चार-पाँचजनाको समूहमा विभाजन गरी सबै समूहलाई एकएकवटा वादसँग सम्बन्धित नेपाली लेखकहरूका कृतिहरू छनोट गर्न लगाउने । (जस्तै: स्वच्छन्दतावाद : लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा) • विद्यार्थीहरूले छनोट गरेका सामग्रीलाई शिक्षकले आवश्यक छलफल गराई वादहरूको परिचय प्रस्तुत गर्ने ।
१०	• विद्यार्थीहरूलाई दश समूहमा विभाजन गरी प्रत्येक समूहलाई एकएकजना समालोचकहरूका बारेमा गृहकार्यका रूपमा टिपोट गर्न लगाई कक्षामा प्रस्तुत गराउने ।

५. मूल्याङ्कन प्रक्रिया

यस पाठ्यांशको अन्तिम मूल्याङ्कन त्रि.वि. परीक्षा प्रणाली अनुसार लिखित परीक्षाद्वारा गरिने छ तर कक्षा कार्यकलापका रूपमा पाठ्यवस्तुको प्रकृति अनुसार समूह कार्य, मौखिक तथा लिखित प्रस्तुति पनि गराउन सकिनेछ ।

वार्षिक परीक्षामा सोधिने प्रश्नको प्रकृति, प्रश्न ढाँचा र त्यसको अङ्कभार निम्नानुसार हुनेछ :

प्रश्नको प्रकृति	जम्मा प्रश्न सङ्ख्या	उत्तर दिनु पर्ने प्रश्न सङ्ख्या	अङ्कभार
समूह 'क' : बहुवैकल्पिक प्रश्न	२०	२०×१ अङ्क	२० अङ्क
समूह 'ख' : छोटो उत्तरात्मक प्रश्न	३ विकल्पसहित ८ प्रश्न	८×७ अङ्क	५६ अङ्क
समूह 'ग' : लामो उत्तरात्मक प्रश्न	१ विकल्पसहित २ प्रश्न	२×१२ अङ्क	२४ अङ्क

६. सिफारिस गरिएका पाठ्यपुस्तक तथा सन्दर्भ सामग्रीहरू

अधिकारी, इन्द्रविलास (२०६१), पश्चिमी साहित्य सिद्धान्त, ललितपुर : साभा प्रकाशन ।

अधिकारी, रविकिरण (२०५७), "समीक्षाशास्त्रीय औचित्यवाद : सङ्क्षिप्त रेखाङ्कन", अनुशीलन, १/१ ।

अधिकारी, हेमाङ्गराज (२०५०), पूर्वीय समालोचना सिद्धान्त, ललितपुर : साभा प्रकाशन ।

उपाध्याय, केशवप्रसाद (२०४८), पूर्वीय साहित्य सिद्धान्त, ललितपुर : साभा प्रकाशन ।

कँडेल, घनश्याम (२०५५), नेपाली समालोचना, ललितपुर : साभा प्रकाशन ।

गडतौला, नारायण (२०७०), रस र ध्वनि सिद्धान्त, काठमाडौँ : प्रगति पुस्तक प्रकाशन प्रा.लि. ।

गौतम, कृष्ण (२०६४), उत्तरआधुनिक जिज्ञासा, काठमाडौँ : भृकुटी प्रकाशन ।

गौतम, देवीप्रसाद (२०६४), प्रगतिवाद : परम्परा र मान्यता, काठमाडौँ : मुना गौतम ।

गौतम, लक्ष्मणप्रसाद (२०६६), नेपाली साहित्यमा उत्तर आधुनिक समालोचना, काठमाडौँ : ओरिएन्टल प्रकाशन ।

जोशी, कुमारबहादुर (२०५४), पाश्चात्य साहित्यका प्रमुख वाद, काठमाडौँ : साभा प्रकाशन ।

त्रिपाठी, वासुदेव (२०४८), पाश्चात्य समालोचनाको सैद्धान्तिक परम्परा, भाग १, ललितपुर : साभा प्रकाशन ।

त्रिपाठी, वासुदेव (२०४८), पाश्चात्य समालोचनाको सैद्धान्तिक परम्परा, भाग २, ललितपुर : साभा प्रकाशन ।

थापा, हिमांशु (२०५०), साहित्यपरिचय, ललितपुर : साभा प्रकाशन ।

दुंगेल, भोजराज र दाहाल, दुर्गाप्रसाद (२०७१) साहित्यशास्त्र नेपाली समालोचना र शोधविधि, काठमाडौँ : एमके पब्लिसर्स ।

नेपाल, घनश्याम (ई १९९२), शैलीविज्ञान, गान्तोक : आँकुरा प्रकाशन ।

पन्त, भरतराज (२०५५), नेपाली अलङ्कार परिचय, काठमाडौँ : नेपाल रा.प्र.प्र. ।

पोखरेल, केशवराज (२०६६), नेपाली समालोचना र प्रतिनिधि समालोचक, काठमाडौँ : क्याम्ब्रिज पब्लिकेसन्स प्रा.लि. ।

पोखरेल, केशवराज (२०७४), पूर्वीय साहित्यशास्त्र, काठमाडौँ : विवेक प्रकाशन ।

पौड्याल, एकनारायण (२०७०), आधुनिक नेपाली समालोचनाको इतिहास, चितवन : विमर्श नेपाल ।

प्रधान, कृष्णचन्द्रसिंह, सम्पा., साभा समालोचना, ललितपुर : साभा प्रकाशन ।

प्रसाई, नरेन्द्रराज (२०५७), नेपाली साहित्यका समालोचक र समालोचना, काठमाडौँ : एकता प्रकाशन ।

बराल, ईश्वर र अन्य (सम्पा.) (२०५५), नेपाली साहित्यकोश, काठमाडौँ : ने.रा.प्र.प्र. ।

भट्टराई, गोविन्दप्रसाद (२०३९), पूर्वीय काव्यसिद्धान्त, काठमाडौँ : नेराप्रप्र ।

भट्टराई, गोविन्दराज (२०६४), उत्तरआधुनिक विमर्श, काठमाडौँ : मोर्डन बुक्स ।

भण्डारी, पारसमणि र पौडेल, माधवप्रसाद (२०६५), साहित्यशास्त्र र नेपाली समालोचना, काठमाडौँ : विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।

शर्मा, ऋषिराम (२०७०), नेपाली रस परिचय, काठमाडौँ : जुगल पब्लिकेसन प्रा.लि. ।

शर्मा, ऋषिराम (२०७०), नेपाली अलङ्कार विमर्श, भक्तपुर : इन्दिरा अर्याल ।

शर्मा, ऋषिराम (२०७०), नेपाली वक्रोक्ति परिचय, भक्तपुर : इन्दिरा अर्याल ।

शर्मा, मोहनराज (२०४८), शैलीविज्ञान, काठमाडौँ : नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठान ।

शर्मा, मोहनराज र लुइटेल्, खगेन्द्रप्रसाद (२०६५), पूर्वीय र पाश्चात्य साहित्य सिद्धान्त, काठमाडौँ : विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।

श्रेष्ठ, ईश्वर कुमार (२०६८), पूर्वीय तथा पाश्चात्य वाद र प्रणाली, ललितपुर : साभा प्रकाशन ।

सुवेदी, राजेन्द्र (२०६३), नेपाली समालोचना : परम्परा र प्रवृत्ति, काठमाडौँ : पाठ्यसामग्री पसल ।

सिग्देल, सोमनाथ (२०५८), साहित्यप्रदीप, काठमाडौँ : विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।

Course Title: Methods of Teaching Population Education

Full marks: 80 T+ 20 P

Course No: Pop. Ed.439

Pass marks: 28 T+ 8 P

Nature of the course: Theory & practical

Periods per week: 6

Level: B.Ed.

Total periods: 150

Year: Third

Time per period: 55 minutes

1. Course Description

This course aims to provide necessary knowledge and skills in using appropriate methods and materials for teaching population education. It also aims to enable students to understand curriculum development process. The course helps the students in preparing instructional planning and evaluating teaching of population education. Moreover, it provides practical experiences through practical tasks and develops skills in report writing related to teaching methods in Population Education.

2. General Objectives

- To familiarize the students with teaching methods in population education.
- To acquaint the students with the role of communication in teaching population education.
- To help the students to develop the skills in applying various types of teaching methods.
- To help the students to develop practical knowledge and skills in preparing and using.
- To enable the students in developing instructional planning, evaluation tools and a Applying them.
- To provide the students with a broader understanding of various type of organization pattern, plan and development process of curriculum.
- To enable the students in conducting study on various modern methods in teaching population education and the writing report.

•

3. Specific objectives and Contents

<u>Specific Objectives</u>	<u>Contents</u>
<ul style="list-style-type: none"> • <u>Explain the meaning, importance, and principles of teaching method in population education.</u> • <u>Choose the appropriate teaching methods on the basis of available resources</u> • <u>Discuss on teaching phases</u>	<u>Unit I: Introduction to Teaching Population Education (10)</u> <u>1.1 Concept/meaning and importance of teaching method in population education.</u> <u>1.2 Principles of teaching population education.</u> <u>1.3 Factors determining the selection of teaching methods in population education.</u> <u>1.4 Phases of teaching population education</u>
<ul style="list-style-type: none"> • <u>Delineate the concept, nature, purpose, role, types and process of communication</u> • <u>Explain different models and barriers of</u>	<u>Unit II: Communication (15)</u> <u>2.1 Concept and role of communication</u> <u>2.2 Nature, purpose and basic types of communication.</u> <u>2.3 Process of communication.</u> <u>2.4 Models of communication in teaching</u>

<p><u>effective communication.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Describe the characteristics of communication.</u> • <u>Explain the factors affecting communication explain.</u> • <u>Discuss on critical issues of communication.</u> 	<p><u>population education</u></p> <p>2.5 <u>Barriers of effective communication.</u></p> <p>2.6 <u>Characteristics of communication.</u></p> <p>2.7 <u>Factor affecting communication.</u></p> <p>2.8 <u>Critical issues in population education communication</u></p>
<ul style="list-style-type: none"> • <u>Explain the different types of teacher-centered methods.</u> • <u>Apply the different types of student-oriented method.</u> • <u>Organize the different types of group participatory approach.</u> • <u>Describe the concept, existing situation and challenges of Open and Distance Education.</u> • <u>Discuss on material focusing methods of population education.</u> 	<p>Unit III: Approaches and Methods of Population Education (25)</p> <p><u>3.1 Teacher-centered methods</u></p> <p>3.1.1 <u>Lecture</u></p> <p>3.1.2 <u>Demonstration</u></p> <p>3.1.3 <u>Question-answer</u></p> <p><u>3.2 Student-centered method</u></p> <p>3.2.1 <u>Project work</u></p> <p>3.2.2 <u>Field work</u></p> <p>3.2.3 <u>Individual study</u></p> <p>3.2.4 <u>Experimentation</u></p> <p>3.2.5 <u>Case study</u></p> <p>3.2.6 <u>Problem solving</u></p> <p>3.2.7 <u>Role playing</u></p> <p><u>3.3 Group participatory approach</u></p> <p>3.3.1 <u>Group discussion</u></p> <p>3.3.2 <u>Buzz session</u></p> <p>3.3.3 <u>Brain storming</u></p> <p>3.3.4 <u>Seminar method</u></p> <p><u>3.4 Open and Distance Education</u></p> <p>3.4.1 <u>Concept and needs</u></p> <p>3.4.2 <u>Existing situation in Nepal</u></p> <p>3.4.3 <u>Challenges</u></p> <p><u>3.5 Materials focused methods</u></p> <p>3.5.1 <u>Exhibition</u></p> <p>3.5.2 <u>Film and slide show</u></p> <p>3.5.3 <u>Computer based method</u></p> <p>3.5.4 <u>Video conference</u></p>
<ul style="list-style-type: none"> • <u>Explain the needs and importance of teaching materials.</u> • <u>Explain the principles of selecting and using teaching materials in population education.</u> • <u>Prepare and use different types of teaching materials.</u> 	<p>Unit IV: Materials and Media in Population Education (20)</p> <p><u>4.1. Needs and importance of teaching materials in population education.</u></p> <p><u>4.2. Principles of selection and use of teaching materials</u></p> <p><u>4.3. Preparation and use of different materials</u></p> <p>4.3.1 <u>Charts</u></p> <p>4.3.2 <u>Posters</u></p>

<ul style="list-style-type: none"> • <u>Explain and use different types of electronic media and materials.</u> • <u>Discuss on Edgar Dales cone</u> • <u>Identify the community resource in teaching.</u> 	<p> <u>4.3.3 Puppets</u> <u>4.3.4 Models</u> <u>4.3.5 Graphs</u> <u>4.3.6 Population density</u> <u>4.3.7 Maps</u> <u>4.3.8 Flash cards</u> <u>4.3.9 Flannel board.</u> <u>4.3.10 Meta card</u> <u>4.4. Electronic materials</u> <u>4.4.1 Radio</u> <u>4.4.2 Television</u> <u>4.4.3 Internet</u> <u>4.4.4 Multimedia</u> <u>4.4.5 Smart board</u> <u>4.4.6 E- library</u> <u>4.6 Use of Edgar Dales cone of experience</u> <u>4.7 Community resource in teaching population education.</u> </p>
<ul style="list-style-type: none"> • <u>Explain the concept, needs and importance of planning for teaching.</u> • <u>Describe the process and types of instructional planning.</u> • <u>Describe different types of instructional planning in population education.</u> • <u>Prepare a model of work plan, unit plan and daily lesson plan considering necessary elements.</u> 	<p> <u>Unit V: Planning in Teaching Population Education (15)</u> <u>5.4 Concept, needs and importance of planning for teaching</u> <u>5.2 Process of instructional planning</u> <u>5.2.1 Instructional objectives</u> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Cognitive</u> • <u>Affective</u> • <u>Psychomotor</u> <u>5.2.2 Selection of contents</u> <u>5.2.3 Determining learning experiences</u> <u>5.2.4 Identifying evaluation techniques and tools</u> <u>5.3 Types and components of instructional planning</u> <u>5.3.1 Work plan</u> <u>5.3.2 Unit plan</u> <u>5.3.3 Daily lesson plan</u> </p>
<ul style="list-style-type: none"> • <u>Explain the meaning and purpose of evaluation in teaching population education.</u> • <u>Describe the different types of evaluation techniques and tools in teaching..</u> • <u>Construct and use different types of evaluation tools.</u> 	<p> <u>Unit VI: Evaluation of Teaching Population Education (20)</u> <u>6.1 Meaning and purpose of evaluation in teaching population education</u> <u>6.2 Types of evaluation</u> <ul style="list-style-type: none"> <u>6.2.1 Formative</u> <u>6.2.2 Summative</u> <u>6.2.3 Diagnosis</u> <u>6.3.Tools and evaluation</u> <ul style="list-style-type: none"> <u>6.3.1 Achievement test</u> <u>6.3.2 Performance test</u> <u>6.3.3 Attitude test</u> <u>6.3.4 Oral test</u> <u>6.4 Non-testing devices</u> </p>

	<p><u>6.4.1 Construction of evaluation tools</u></p> <p><u>6.4.2 Written test</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Objective test</u> • <u>Subjective test</u> <p><u>6.4.3 Observation</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Rating scale</u> • <u>Check list</u> <p><u>6.4.4 Records</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Anecdotal</u> • <u>Oral test / interview</u>
<ul style="list-style-type: none"> • <u>Explain the concept and meaning of population education curriculum.</u> • <u>Describe the elements and process of curriculum development.</u> • <u>Identify the different developmental organization pattern of curriculum.</u> • <u>Explain the types of curriculum plan.</u> • <u>Identify the factors to be considered in developing population education curriculum.</u> • <u>Explain the components of curriculum and curriculum development process</u> • <u>Review critically recent grade 9 &10 school level population education curriculum.</u> 	<p><u>Unit VII: Curriculum in Population Education</u> (25)</p> <p><u>7.1 Concept and meaning of population education curriculum.</u></p> <p><u>7.2 Elements and process of curriculum development</u></p> <p><u>7.3 Organization pattern of curriculum.</u></p> <p>7.3.1 <u>Separate subject curriculum</u></p> <p>7.3.2 <u>Broad field curriculum</u></p> <p>7.3.3 <u>Integrated curriculum</u></p> <p>7.3.4 <u>Humanistic curriculum</u></p> <p><u>7.4 Curriculum plan</u></p> <p>7.4.1 <u>Continuous</u></p> <p>7.4.2 <u>Psychological</u></p> <p>7.4.3 <u>Cycle</u></p> <p>7.4.4 <u>Modified cycle</u></p> <p><u>7.5 Factors to be considered in developing population education curriculum</u></p> <p><u>7.6 Components and process of curriculum development</u></p> <p>7.6.1 <u>Components</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Objectives</u> • <u>Content matters</u> • <u>Learning opportunities</u> • <u>Evaluation</u> <p>7.6.2 <u>Process of curriculum development</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Need assessment</u> • <u>Formulation of objectives</u> • <u>Selection of contents</u> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Scope</u> - <u>Sequence</u> - <u>Continuity</u> <p><u>7.7 Critical review of EPH curriculum of grade 9 & 10</u></p>
<ul style="list-style-type: none"> • <u>Identify the issues and problems related to teaching methods.</u> • <u>Develop plan for study.</u> • <u>Collect resource</u> 	<p><u>Unit VIII: Practicum in Modern Methods of Teaching Population (Practical)</u> (20)</p> <p><u>8.1 Group formation for practicum.</u></p> <p><u>8.2 Selection of modern teaching methods</u></p> <p><u>8.3 Library visit, document study, internet</u></p>

<u>materials for study in population teaching methods.</u> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Prepare report of the modern method and present.</u> 	<u>surfing and discussion with the subject teacher for report writing</u> 8.3.1 <u>Background of the topic</u> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Identification of Problems</u> • <u>Objective of the study</u> • <u>Significance of the study</u> 8.3.2 <u>Methodology</u> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Sources of information/data</u> • <u>Data collection tools</u> • <u>Data collection procedure</u> • <u>Data analysis and interpretation procedure</u> 8.3.3 <u>Conclusions and recommendations for improvement</u> 8.3.4 <u>Report writing and presentation</u>
--	--

Note: The figures in the parentheses indicate the approximate periods for the respective units.

4. Instructional Techniques

This course is both theoretical and practical in nature. Following instructional techniques will be used while teaching this course is

4.1 General instructional techniques

General instructional techniques include lecture, discussion, report writing and classroom presentation.

4.2 Specific instructional techniques

<u>Unit</u>	<u>Suggested Instructional Techniques</u>
<u>I</u>	<u>Introduction to Teaching Population Education</u> <ul style="list-style-type: none"> • <u>The students will be asked to collect information about teaching and its importance in development and let them discuss and finalize in the group. Its copy will be distributed to students after editing.</u> • <u>The students will be asked to collect materials related to the principles and phases and discuss in the group.</u>
<u>II</u>	<u>Communication</u> <ul style="list-style-type: none"> • <u>The students will be asked to collect information about meaning, nature, process, models and factors of communication. Its copy will be distributed to students after editing.</u> • <u>The students will be asked to collect materials related to types of communications and critical issues and discuss in the group.</u>
<u>III</u>	<u>Approaches and Methods of Population Education</u> <ul style="list-style-type: none"> • <u>The students will be given assignment to prepare materials related to the teachers and students centered methods. They will also be instructed to present their assignment in the class.</u> • <u>A guest lecture will be arranged to deliver topic regarding participatory approach open learning and electronics methods.</u>
<u>IV</u>	<u>Materials and Media for Population Education</u> <ul style="list-style-type: none"> • <u>The students will be asked to visit library or website to collect information related to different teaching materials.</u> • <u>The students will be asked to prepare and use of different audio visual</u>

	<u>and printed materials.</u>
<u>V</u>	<u>Planning for Teaching Population Education</u> <ul style="list-style-type: none"> • <u>The students will be asked to visit library or website to collect information on different planning for teaching population education.</u> • <u>They will be asked to prepare a list about types and structure of different planning.</u>
<u>VI</u>	<u>Evaluation of Teaching Population Education</u> <ul style="list-style-type: none"> • <u>The students will be asked to develop an evaluation tools and techniques.</u> • <u>The students will be asked to construct and use of different evaluation tools.</u>
<u>VII</u>	<u>Curriculum in Population Education</u> <ul style="list-style-type: none"> • <u>The students will be asked to describe pattern of population education curriculum and present in the class.</u> • <u>The student will be given assignment to analyze the EPH curriculum of grade 9 and 10.</u>
<u>VIII</u>	<u>Practicum in modern methods of teaching population (Practical)</u> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Student will be asked to choose the topic of interest and develop concept note</u> • <u>Students will be given assignment to prepare a modern method and present in the class.</u> • <u>Teachers should provide guide line to the students for report writing and presentation.</u>

4. Evaluation (Theoretical Part)

Though the subject teacher will assess the students' performance from time to time through class room presentation, project work, discussion and class assignment, the result of the assignment will not be included in the annual examination. It is only for providing feedback to the students. The performance of the students will be evaluated finally through annual examination conducted by the Office of Controller of Examinations T. U. Total 80 marks out of 100 marks is allocated for theoretical examination . The types and number of questions to be included in the annual examination are given in the following table.

<u>Types of questions</u>	<u>Total questions to be asked</u>	<u>Number of questions to be answered and marks allocated</u>	<u>Total marks</u>
<u>Group A: Multiple choice items</u>	<u>14 questions</u>	<u>14 x 1 mark</u>	<u>14</u>
<u>Group B: Short questions</u>	<u>6 with 3 alternative questions</u>	<u>6 x 7 marks</u>	<u>42</u>
<u>Group C: Long questions</u>	<u>2 with 1 alternative question</u>	<u>2 x 12 marks</u>	<u>24</u>

Total	80
-------	----

Note: Figures in the parentheses indicate the approximate teaching hours for the respective units.

(Practical Part)

Total 20 marks out of 100 marks is allocated for practical part. Viva-voce will be jointly evaluated by the internal and external supervisors at the end of the session. The breakdown of marks is given bellow.

Activities	Internal Marks	External Marks	Total
<u>Attendance and participation on practical session</u>	<u>2</u>	<u>=</u>	<u>2</u>
<u>Quality of report and presentation</u>	<u>5</u>	<u>5</u>	<u>10</u>
<u>Viva-voce</u>	<u>3</u>	<u>5</u>	<u>8</u>
<u>Total</u>	<u>10</u>	<u>10</u>	<u>20</u>

5. Recommended and References Books.

Recommended Books

Aggrawal, J.C. (1999). *Principles, methods & techniques of teaching*. New Delhi: Vikas Publishing House Pvt. Ltd. (***For Unit I-vii***)

Hubley, John (1993). *Communicating health: An action guide to health education and health promotion*. Malaysia: Macmillan Education Limited. (***For Unit II***)

Kumar, K.L. (1996). *Educational technology*. New Delhi: New Age International (P) Ltd. (Unit-I)

Mangal, S. K. & Mangal, U. (2009). *Essential of educational technology*. New Delhi: PHI Learning Limited. (For Unit I-vii).

Park, K. (2009). *Park's textbook of preventive and social medicine (20th ed.)*. Jabalpur, India: M/s Banarsidas Bhanot Publishers. ***For Unit III***.

Ramachandran, L. & Dharmalingham, T. (2004). *Health education: A new approach*. New Delhi: Vikash Publishing House Pvt. Ltd. (***For Unit III***)

Sampath,K., Panneerselvam, A. & Santhanan, A. (2000). *Introduction to educational technology (4th edit.)* New Delhi: Sterling Publishers Pvt. Ltd. (For Unit I)

www.ai-media.tv/ ***For Unit II***.

www.scalelive.com/education.html ***For Unit II***

References

Bhatia, B.D. and Bhatia, K. (2001). *Principles and methods of teaching (Nineteenth ed.)* Delhi: Doba House Book Sellers and Publisher.

Bhende, A. A. & Kanitkar, T. (1996). *Principles of population studies*. Delhi: Himalaya Publishing House.

CDC, (1988). *Population education instructional materials*. Bhaktapur: Author.

CDC, (1988). *Janasankhya shikshaya ko Rastriya shrot pustak*. Bhaktapur: Author.

FOE, (1995). *Jaa Sankhyako Srot Pustak*, Kirtipur: Author.

- FOE, and IUCN (2000). *Environmental education source book for Bachelor of Education Programme*. Kathmandu: Author.
- Jhawali, D. (1994). *Jana sankhya shiksha*. Kathmandu: Vidyarthi Publication.
- Naupane, I. (2065). *Methods of teaching population education*. (in Nepali). Kathmandu: Vidyarthi Pustak Bhandar.
- Redican, K.J. et al (1986). *Organization of school health programs*. New York: Macmillan Publishing Company.
- Sharma, R.A. (1994). *Curriculum development*. Meerut: Eagle Books International.
- Sharma, R.A. (2003). *Essentials of measurement in education and psychology*. Meerut: Surya Publication.
- Sharma, R.C. (1988). *Population resource, environment and quality of life*. New Delhi: Dhanpet Rai and Sons.
- Sylor, J.G. & Alexander, W.M. (1974). *Curriculum for schools*. New York: Holt Rimehart and Winston, Inc.
- UNESCO, (1992) *Integrated population education in Nepal*. Bangkok: Author.

